N°. 7. Donderdag 14 Februari 1907. 7de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

Orgaan der Vereeniging OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen 21 Maart 1900.

»Het Koloniaal belang is een Algemeen Nederlandsch belang.

Abonnementsprijs per jaar.

Vrij aan huis of franco per post binnenland, *bij vooruitbetaling*	*f* 1.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën.

Per regel	*f* 0.10
Bij plaatsing van 300 regels	„ 0.09
„ „ „ 1000 „	„ 0.08

Mededeelingen of Ingezonden Stukken moeten worden geadresseerd »aan de Redactie-Commissie«, en gezonden aan de Presidente, **7a Heerengracht**, Den Haag.

Voor **Administratie en Verandering van Woonplaats** wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, **51 Verhulststraat**.

Voor Advertentiën tot de Uitgevers-Maatschappij »HET GEMEENSCHAPPELIJK BELANG«, **NIEUWE MOLSTRAAT 20**, beiden den Haag.

Het hoofddoel der Vereeniging is:

Het verspreiden van populaire kennis omtrent onze Indiën onder gansch het volk en het bevorderen der welvaart in die gewesten, om zoodoende en ook door het verleenen van onderlinge hulp, ware belangstelling en liefde te kweeken tusschen Nederland hier en ginds.

Het lidmaatschap bedraagt f 1.50 tot f 5.— 's jaars, (voor Indie en het buitenland minstens f 2.50).

Zij die f 5 of meer contribueeren of een gift in ééns schenken van f 100, zijn donateur(trice).

Aan alle donateurs en leden wordt kosteloos en franco het *Koloniaal Weekblad* **toegezonden**

Inhoud van dit nummer.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Amsterdam:

I.

Jaarl. Algemeene Vergadering.

op **Dinsdag** 19 Febr. a. s. te houden des avonds 8 uur in het **„American Hotel"**.

Agenda:

1. Opening.
2. Lezing der Notulen.
3. Ingekomen stukken.
4. Jaarverslag v. d. Secretaris; rekening en verantwoording v. d. Penningmeester.
5. Verkiezing van drie bestuursleden wegens periodieke aftreding der Heeren: **E. A. H. v. d. Heide, Mr. J. W. Sikman** en **J. P. K. Witkamp**.
6. Benoeming van afgevaardigden voor de Jaarlijksche Vergadering der Vereeniging.
7. Rapporten der verschillende Commissiën.
8. Rekening en Verantwoording van het Tentoonstellings-Comité.
9. Rondvraag en Sluiting.

Namens het Bestuur:
Mr. H. SMEENGE, *Voorzitter*.
Mr. J. W. SIKMAN, *1e Secretaris*.

II.

Voordracht met Lichtbeelden, te houden in het *American Hotel* op **Vrijdag 22 Februari a. s.**, de avonds **8 uur** door den **Heer en Mevrouw Weiss**, *Directeur en Directrice van het Leprozen azyl »Bethesda« in Suriname*.

Onderwerp: **de Melaatschen in Suriname en hunne verpleging**.

Met een inleidend woord van **Prof. S. Mendes da Costa**, *Buitengewoon Hoogleeraar alhier*, over de »**Bestrijding der Lepra**«.

Het nut van Koloniën.

I.

Toen bij onze oostelijke naburen de strijd werd afgespeeld tusschen de regeering en eene, hoofdzakelijk om politieke bijbedoelingen onwillige Rijksdag-meerderheid, welke strijd op de ontbinding van dat lichaam uitliep, omdat het der regeering niet de noodige middelen wilde verschaffen voor hare koloniale politiek, werd teneinde die meerderheid alsnog tot bezinning te brengen en te doen inzien, waarom het hier ging, door den directeur der koloniale afdeeling van het departement van buitenlandsche zaken te Berlijn, Dernburg, in een memorie uiteengezet, welke belangen, financieele vooral, voor Duitschland in zijn koloniaal bezit betrokken waren.

Wij ontleenen aan de betrokken memorie alsnog het volgende omtrent de in de duitsche koloniën, met uitzondering van Kiao Tsjau belegde duitsche kapitalen.

De uitgaven door het rijk ten koste gelegd aan spoorwegen, havenaanleg, cultures enz. beloopen in ronde som een bedrag van ongeveer 61 millioen mark, waarvan 98 pct. kan geacht worden onder de productieve uitgaven te moeten worden gerangschikt.

De kapitalen door de zending in de koloniën besteed maken een bedrag uit van ruim 8 millioen mark, waarvan ruim 4 millioen door de protestantsche en nagenoeg 4 millioen mark door de katholieke zending. Een bedrag van na genoeg 2 millioen mark door de negen gemeentelijke corporatiën in Oost-Afrika uitgegeven, doet het totaal der, door corporatiën in de duitsche koloniën bestede sommen tot omstreeks 10 millioen mark stijgen.

De particuliere kapitalen in de koloniën aangelegd bedragen wat financieele en industrieele instellingen aangaat nagenoeg 143 millioen mark; voor de stoomvaartondernemingen in ronde som een bedrag van 65 millioen mark, waarvan 40 millioen voor de Woermann-lijn, 24 millioen voor de Oost-Afrika lijn, en ruim 1 millioen voor de Norddeutsche Lloyd; en wat de particuliere ondernemingen aangaat ongeveer 66,5 millioen mark, waarvan nagenoeg 39 millioen in handelszaken gestoken en ruim 27,5 millioen mark in plantages, hoeven, enz. zijn belegd.

In het geheel is dus een ronde som van 370 millioen mark in de duitsche koloniën belegd, waarvan 250 millioen kunnen worden gerangschikt onder de productieve uitgaven en 100 millioen mark in de toekomst dit productief karakter kunnen erlangen.

Voegt men bij dit bedrag de gekapitaliseerde waarde van den uitvoer, dat is ongeveer 600 millioen mark, dan bevindt men dat een productief kapitaal van nagenoeg één milliard mark op het oogenblik in de duitsche koloniën arbeidt.

Daar per kilometer oppervlakte der koloniën dit bedrag is verdeeld in ruim 26 mark aan uitgaven van bestuurswege gedaan en ruim 85 mark aan uitgaven van particuliere zijde, trok de memorie hieruit de gevolgtrekking, dat men verkeerdelijk meent, dat er te veel van bestuurswege en niet genoeg van de zijde van het particulier initiatief uitgaat.

Ten slotte trok het bestuur uit het hiervoren geresumeerde de volgende gevolgtrekking:

«De offers, die Duitschland voor zijne koloniën heeft moeten brengen, zijn voor het kleinste deel op economisch gebied gebracht en overwegend door militaire uitgaven geëischt. Maar zoo het noodig is geweest om groote militaire expeditiën te ondernemen, is dat het gevolg geweest van de eenige ernstige fout in de koloniale politiek begaan, de langzaamheid betracht in het beleggen van bestuurs-kapitaal voor de ontwikkeling dier landen, in het bijzonder wat de spoorwegen betreft. Indien in de voorafgegane jaren men in Zuidwest-Afrika spoorwegen had aangelegd voor de helft van het bedrag, thans aan den veldtocht besteed, zouden er nimmer belangrijke opstanden zijn geweest en die kolonie thans een Nieuw Duitschland zijn met een belangrijk spoorwegnet.»

Wij wenschen het vorenstaande als punt van uitgang aan te nemen voor eene kleine vergelijking welke mogelijk voor velen een licht zal doen opgaan over de waarheid onzer reeds zoo dikwerf verkondigde stelling: dat het koloniaal belang meê het hoogste moederlandsch belang is, afgescheiden nog van alle ethica.

Pers-kroniek.

INHOUD: Het Volk *over de Atjeh gesp* 1901—1905*: grappig staal van koloniaal kapitalisme bestrijding.* — Blanda *in* De Controleur*: het goed recht van den Islam volgehouden tegenover hen die in de behelzing er van een gevaar zien voor de rust in deze koloniën. — Onwetendheid in koloniale aangelegenheden naar verdienste door het* Algemeen Handelsblad *op de kaak gesteld: cijfers van goud produktie in een afdeeling van Borneo die in het geheel niet bestaat. — L. in het* Algemeen Handelsblad *over het ongezond wonen »aan de kust«.*

Het koloniale kapitalisme wordt, waar het maar kan, door de sociaal-demokraten bestreden. Nu kan men óók als niet-sociaal-demokraat daarmede dikwijls een heel eind ver medegaan. Maar menigmaal ontaardt die strijd in een paskwil. Als zoodanig noemen wij het volgende stuk, dat wij in *Het Volk* aantroffen en curiositeitshalve hier laten volgen.

Er boven staat: *»Nieuws uit de Staatscourant.«*

Gewoonlijk geeft de »Staatscourant« weinig nieuws, zegt het blad, »al vindt het den inhoud dikwijls lang niet vervelend.«

»Er staat ook wel eens iets in«, zegt het *Volk*, »wat minder onderhoudend, wat ernstig nieuws is. Wij vonden deze week een stukje, dat om die eigenschap de aandacht verdient. Het luidt als volgt:

Atjeh 1901—1905.

»H. M. de Koningin, willende een nieuw bewijs geven van Hare hooge tevredenheid over de plichtsbetrachting van zee- en landmacht, bij de zware diensten van haar gevorderd bij de krijgsverrichtingen in Atjeh, gedurende de jaren 1901 tot en met 1905, heeft bepaald, dat het

eereteeken voor belangrijke krijgsbedrijven wordt toegekend aan allen, die in de jaren 1901 tot en met 1905 deel hebben uitgemaakt van de bezetting van Atjeh en onderhoorigheden, of gedurende dat tijdvak hebben gediend op schepen, behoorende tot de oorlogsmarine, welke destijds deelgenomen hebben aan de krijgsverrichtingen in dat gewest, dan wel in de wateren van Atjeh gestationeerd waren, met het doel om aan de krijgsverrichtingen deel te nemen;

zullende de te dezer zake uit te reiken gesp het opschrift dragen:

»Atjeh 1901—1905«.

»Dit is ernstig nieuws. Het beteekent het volgende:

»Kinderen van verfijnde west-Europeesche beschaving zullen een sieraad krijgen voor heldendaden, verricht in het binnenland van Sumatra, tegen een volk van halve wilden. Onze kolonialen, mariniers en matrozen krijgen een sieraad, ter herinnering aan de massa-moorden, door hen, op bevel van hun meerderen, gepleegd op de Gajoe's en Alassers, en op dergelijke, eveneens nagenoeg weerlooze stammen. Zij ontvangen dat herinneringssieraad namens een vrouw, namens de vrouw, die door de agitatoren der bezittende klasse hen is afgeschilderd als het ideale beeld van de verhevenheid en liefelijkheid, van zachtheid en wijsheid. Uit haar naam, met de verzekering van haar hooge tevredenheid, wordt vrouwen- en kindermoord beloond met een sieraad in zilver.

»Dit is een ernstig bericht, omdat het zoo officieel als maar doenlijk is, de bevestiging brengt van de leugens der kapitalistische maatschappij, leugens, die met het bestaan dezer maatschappij zoo innig zijn samengeweven, dat vorst en onderdaan zijn gedwongen, ze gelijkelijk te dienen.«

Men vraagt zich werkelijk af: zou de redactie van *Het Volk* nu werkelijk meenen, dat haar lezers deze boutade voor ernst opnemen? Dat zou toch al te onbenullig zijn!

* * *

In een tweede artikel »*Misplaatste bezorgdheid*« verzet *Blanda* zich in *De Controleur* tegen hen, die in het panislamisme van onze Oost een gevaar zien. Speciaal richt hij zich daarbij tegen den correspondent der *Nieuwe Rotterdamsche Courant* te Constantinopel, die dan ook wel zoo nu en dan eens heel hoog van den toren blaast.

»Wij zijn tot onzen spijt, zegt *Blanda*, niet bekend met de Turksche pers. Zou de ijverige verslaggever der *N. R. Ct.*, bij wijze van variatie op zijn thema, ook niet eens willen mededeelen, of het omgekeerde geval zich ook voordoet, namelijk, of de Turksche bladen, op 't voetspoor van 't overige Europa, zich op hun beurt door speciale correspondenten in de christenlanden laten inlichten omtrent de actie daar tegen al wat Turksch is?

De Turken weten met hoeveel gastvrijheid en verdraagzaamheid zij geduld worden op het Christen-werelddeel bij uitnemendheid, weten hoe ze in 't verdomboekje staan bij alle Christen-Volken en hoe zij het slechts danken aan den onderlingen na- en wedijver der groote mogendheden, dat zij niet reeds vóór lang over, misschien wel in den Bosporus gedrongen werden. Wat wonder dus, dat zij naar alle richtingen zich schrap zetten en versterken en voortdurend zinnen èn op concentratie-middelen èn op represaille-maatregelen! Gansch Europa spant tegen hen samen, broeit haat tegen hen uit. Al lang zouden ze ondergegaan zijn, wanneer ze minder haar op de tanden hadden gehad. Hun krachtig innerlijk volksbesef heeft er het ontzag voor de Halve Maan, hoe ook geminacht, weten in te houden!

To be or not to be is dan ook voor het Turksche volk inderdaad de kwestie geworden, en het panislamisme in zijn huidig aspect is de voornaamste uiting van zucht tot zelfbehoud bij den Turk. Een begrijpelijk verschijnsel dus dat panislamisme, bij zoo'n gehaat, van alle kanten belaagd Mohamedaansch volk, haast even begrijpelijk als b.v. bij ons het wegkruipen achter dijken en zeeweringen, of, om een meer overeenkomstig beeld te gebruiken: bij de christenkerk het dom houden der menigte.

Men durft — vervolgt de adviseur van het Rotterdamsche orgaan dan — uit vrees voor ernstige politieke moeilijkheden met de groote mogendheden, die duizenden Moslims onder hunne onderdanen tellen, de panislamietische leer onder dezen nog niet openlijk te verkondigen, maar men ondermijnt het aanzien en het gezag der regeeringen en bereidt de geloovigen langzaam voor, om op te staan, wanneer dit in Stamboel wenschelijk en nuttig wordt geoordeeld.«

't Zou geen kwaad aan de zaak gedaan hebben, hadde de correspondent deze stoute bewering door aanhaling van voorbeelden wat nader toegelicht. Waar zijn in den laatsten tijd zulke inblazingen al eens door daadwerkelijkheden van eenig belang en eenige staatkundige beteekenis gevolgd? Zoo'n politieke beteekenis heeft men b.v. gehecht aan den Bantam-opstand van 1888; maar het is later beslist uitgewezen, dat men daarbij met geen panislamietische beweging te doen had, daar zij gericht was op de stichting van een nationaal Javaansch rijk en niet op het uitroepen van den Sultan-chalief tot vorst van Java, al was de zaak ook in Mekka voorbereid.

Van Indië heet het, dat en de onze en de Britsche regeering telkens weer bemerken moeten, dat er onder de moeslimsche bevolking verborgen krachten woelen om haar in verzet te brengen tegen het landsbestuur.

Alweer zoo'n ongedocumenteerde uitspraak, maar één, die weer koren op den molen is der zending. Waar zijn de gevallen, dat in de laatste tijden het woelen dier verborgen krachten in onze Oost tot uitbarsting gekomen is? Bij den zooeven genoemden Tjiligon-opstand in Bantam: toegegeven. Maar waar elders nog? 't Gedangan-oproer van Mei 1904 bleek veel meer een economischen, dan wel een fanatiek-godsdienstigen ondergrond te hebben. Zal dit ook weer niet blijken het geval te zijn met het opstandje te Barong (Kedirie), dat volgens draadberichten nu heeft plaats gegrepen? Maar let op, dat men, voorbarig, hiervan weer gebruik maken zal om den Islam een hak te zetten.

We zonden zoo zeggen, dat de regeering die in 't geheim werkende krachten nog al onder de knie moet hebben, als 't publiek zoo niets bespeurt van wat zij »telkens« bemerken moet! Dat zegt wel wat in een land met een politie-dienst als Indië. Als 't met dat woelen zoo gesteld was, als men ons poogt diets te maken, dan waren, gelet op de Indische politie-toestanden, die verborgen krachten al lang er in geslaagd het Indië aan 't pan-islamisme over te leveren, of . . . al dat woelen heeft op den inlander geen vat en dan heeft het geen nut daarvan zooveel ophef en bombarie te maken. Hoe het echter ook zij, die zoogenaamde verborgen krachten mogen dan al of niet woelen en wroeten — van eenig »verzet tegen het landsbestuur« blijkt echter niet veel! De regeering kan dus voorshands haar aandacht aan betere, meer urgente zaken wijden. Ook pers en publieke opinie.«

De slotsom van Blanda's betoog is deze:

»Zeker«, zoo schrijft hij, »er zijn ook in ons Indië onder de Muzelmansche ijveraars en propagandisten kwade elementen. Maar er is nog geen anti-islamietische politiek van doen, zooals de beide genoemde heeren voorstelden, om paal en perk te stellen aan 't staatsgevaarlijke bedrijf dier geestdrijvers. De regeering kan daartoe met waakzaamheid harerzijds, gericht op de faits et gestes van hadji's, geestelijke broederschappen e. d. reeds volstaan. Nederland en de overige christenlanden konden zich gelukkig rekenen, als dáár door fanatiek-godsdienstige elementen en »verborgen krachten«, verderfelijk voor staat en gemeenschap, niet erger gewoeld en gestookt en opgeruid werd als in onze koloniën. Dan zou zeker de harde politiek niet noodig geweest zijn, waarvan Frankrijk nu reeds het voorbeeld gegeven heeft.

En wat het moederland naast waakzaamheid wijders te doen heeft, d.i. in de koloniën het volk te geven, wat des volks is!

Hadde het dit gedaan, onze koloniale geschiedenis zou minder bloedige botsingen tusschen blank en bruin hebben opgeteekend. Want vele van die z.g. fanatieke beroeringen waren niet anders dan daden van gerechtvaardigde ontevredenheid over het landsbestuur.

Geef den inlander wat des inlanders is, en ge kunt gerust — onder een waakzaam oog — de kolonie open stellen voor den Islam.«

* * *

Hoe treurig het soms in ons eigen land gesteld is met de kennis onzer koloniën — en dan klagen wij nog dikwijls over de onwetendheid in dit opzicht soms door het buitenland aan den dag gelegd! — bewijst wel wat er in het maandblad »*De Handel*« over de goudproductie in Oost-Indië wordt vermeld.

Het *Algemeen Handelsblad*, dat een zeer verdienstelijk werk doet door met ijzeren volharding steeds op dezelfde dwaasheden te wijzen, zegt hierover o. m. het volgende:

»In het maandblad »*De Handel*« schrijft de heer J. van der Most over de goudproductie der aarde. Daarin wordt o. a. gezegd, dat hoewel in onze Oost-Indische bezittingen goud op meerdere plaatsen aangetroffen wordt, de opbrengst ervan voor de wereldmarkt van geen beteekenis is. Het zouden alleen inlanders en Chineezen zijn, die, voornamelijk in Noordwest-Borneo in de afdeeling Montrado, goud wasschen; het product daarvan wordt òf door hen zelf verwerkt òf verhandeld.

Een belangrijker toekomst op het gebied der goudproductie heeft volgens den schrijver, misschien Suriname . . .

Na eenige historische mededeelingen vernemen wij, dat de hoogste opbrengst in Suriname is geweest 950 KG. in 1897.

Doch het meegedeelde betreffende onze Oost is al bijzonder onvolledig!

De goudproductie aldaar is waarlijk niet alleen te danken aan de inlandsche of Chineesche goudwasscherijen in de (niet bestaande) afdeeling Montrado in het (aan de Engelschen toebehoorende) »Noordwest-Borneo«!

De heer Van der Most bedoelt de goudwasscherijen in de Westerafdeeling van Borneo, in de afdeeling Sambas; ook in andere streken — Zuider- en Ooster-afdeeling Menado, de Westkust van Atjeh — vindt men trouwens dergelijke kleine ontginningen. Maar hij vergeet geheel de met Europeesche kennis en Europeesch kapitaal gedreven ondernemingen, waarvan de vijf voornaamste zijn Lebong Dolok (maatschappij Redjang Lebong) en Ketahoen in Bengkoelen, Totok, Paleleh en Soemalata in Menado.

De opbrengst der Europeesche goudontginningen — voor zoover bekend — was, in de laatste drie jaren:

1903: 2071 KG. goud en 5561 KG. zilver.
1904: 1930 » » » 5762 » »
1905: 2276 » » » 7727 » »

Het moge zijn, dat Suriname misschien een belangrijker toekomst op het gebied der goudproductie heeft, — voorloopig is ons Oost-Indië in dit opzicht nog belangrijk vooruit«.

* * *

Zekere L. behandelt in het *Algemeen Handelsblad* een onderwerp van uitnemend belang, n.l. het ongezond wonen van vele duizenden Nederlanders in de tropen.

Hij wil zooveel mogelijk onderwijsinrichtingen, bureaux etc., etc. naar de Bandoengsche hoogvlakte overbrengen.

»Het klimaat van Java, »zegt hij«, is drukkend heet; weinigen die tegen dit klimaat op den duur bestand zijn, velen die er onder lijden. Mij trof zeer bijzonder, bij mijn eerste bezoek aan Indië, de bleeke gelaatskleur van de Europeanen, die in Tandjoeng Priok de uit Holland komende passagiers verwelkomden. Wel is deze gelaatskleur geen bewijs van ongezondheid; het koude klimaat brengt de kleur terug; doch het bleeke is de invloed van het klimaat, waaronder zoo velen, vooral Europeesche vrouwen, gebukt gaan, een invloed, welke ook de opvoeding der jeugd, het inspannen van hoofd en lichaam bemoeilijkt.

De warme maanden aan het einde van het droge seizoen zijn in Batavia, Semarang en Soerabaia bijna niet te dragen; weinigen zijn zoo gelukkig naar »boven« te kunnen gaan.

En toch heeft het wonderschoone Java het heerlijkste klimaat ter wereld, mits niet aan de kust, waar juist de Europeanen zich ophoopen, niet vrijwillig doch gedwongen door de omstandigheden.

Het is tot vervelend wordens herhaald, dat men bij het beoordeelen van het klimaat van Java niet moet generaliseeren, dat men in het gebergte het heerlijkste klimaat op deze aarde vinden kan, dat men niet aan de kust doch »boven« wonen moet.

Men heeft in den Preanger op de vlakte van Bandoeng, per spoor bereikbaar uit het westen, weldra ook van uit het noord-oosten door verlenging van de tramlijn Semarang—Cheribon, bereikbaar van uit het oosten door de Preangerlijn, een klimaat als aan de Riviera. Deze streek wordt steeds meer bezocht ter blijvende vestiging door particulieren, gepensionneerden, die in Indië wenschen te blijven en in Soekaboemi, Bandoeng enz. alles vinden wat men wenschen kan.

De Bandoengsche hoogvlakte, ruim 2000 voet hoog, is voortreffelijk voor bewoning door Europeanen geschikt, men kan er uren wandelen, hetgeen in het hooggebergte te Tosari en tal van andere plaatsen zoo vaak ontbreekt, tenzij klimmen en dalen bepaald verlangd worden.

Op deze hoogvlakte, in deze heerlijke omgeving waar de welvarende theeplanters rondom hoog in het gebergte huizen, waar sport tot lichaamsbeweging noodt, dienden alle onderwijsinrichtingen gevestigd te worden, welke thans aan de kust worstelen met de bezwaren van het daar heerschende klimaat.

Hoe weinig is in deze richting door het gouvernement gedaan! Een burgerschool in den Preanger zoude een weldaad voor Indië zijn; velen zouden hunne kinderen niet langer op te jongen leeftijd onder vreemden naar Nederland zenden, een toestand waaronder zoo vele ouders kwijnen; zij zouden hen ter school kunnen zenden in het eigen land, met vacantiën de kinderen weerzien en onder dit klimaat eene opvoeding kunnen vinden, zooals zoo vaak in Indië wordt verlangd en wordt uitgedrukt door de opmerking: »ik wensch er een Hollandschen jongen (of meisje) van te zien groeien".

Slechts het Legerbestuur heeft hierin het goede voorbeeld gegeven en den dank van velen verdiend. Het militair Kampement te Tjimahi, tusschen Bandoeng en Soekaboemi aan de Preangerlijn, is gelegen op ongeveer het hoogste punt dezer lijn, 756 Meter hoog, bijna 2300 voet boven de zee. En de gevolgen?

Men heeft het publiek, bij het binnenkomen van den trein wachtende op het perron, slechts aan te zien om te gevoelen dat deze menschen hier onder bevoorrechte omstandigheden leven. Te Tjimahi kruisen de sneltreinen, de eene komende uit het westen Batavia, de andere het oosten Soerabaia; personen die elkander in geen jaren hebben gezien, vinden hier de gelegenheid eener ontmoeting voor enkele minuten. Het is een aardig gezicht voor een belangstellend toeschouwer, doch bovenal zal hem treffen de frissche gelaatskleur van heeren en dames, de opgewektheid van de bewoners van Tjimahi en de vraag zal rijzen: waarom dit voorrecht alleen voor militairen, ook niet voor de burgerlijke ambtenaren?«

»Men is op Java nog niet gewend aan de betere verkeersmiddelen, welke naderbij en onder veler bereik brengen de heerlijke woongelegenheden in het hoogland van Java. Ging het Gouvernement vóór om alles naar de hoogte te brengen wat daarvoor praktisch vatbaar was, de gunstige invloed op de Europeesche bevolking van Java zoude zich doen gevoelen in meerdere energie, levenslust en opgewektheid van hen, die thans vaak in de laagte aan de kust slechts uitzien naar verlof, pensioen of terugkeer naar het vaderland ter verlossing uit het nederdrukkende van het Indische klimaat en het daarmede samenhangende Indische leven.

Verder zijn noodig snellere verbinding en beter materieel, in het bizonder bij de stoomtrammen en de Ned. Indische Spoorweg Maatschappij. De stoomtrammen vervoeren hun passagiers in rijtuigen met banken, welke voor uren lang verblijf martelwerktuigen kunnen genoemd worden, recht van rug en recht van zitting, zonder rekening te houden met den vorm van het menschelijk lichaam. Voor het gemak een harde lederen cilinder, als wapenbruikbaar, als kussen een raadsel. De Ned. Indische Spoor vervoert hare eerste-klasse passagiers in coupés met 8, zegge acht, zitplaatsen, smal van bank en vuil in onderhoud. Als men het Staatsspoor verlaat te Solo en voor de reis naar Semarang hier overstapt op het midden van den dag in de ovens der N. I. S., dan geeft zulks tot menige verwensching aanleiding en tegenover vreemdelingen, welke thans Java steeds meer bereizen, schaamt men zich. Er verrijst te Semarang een Paleis voor de Directie dier bloeiende Maatschappij, doch het Semarangstation en de wagens blijven erbarmelijk.

In deze zaken echter zal verbetering niet achterwege blijven. Het Staatsspoor gaat met een goed voorbeeld, zij het ook zeer geleidelijk, vóór. Hoofdzaak blijft bij elke gelegenheid te bevorderen de verhuizing van onderwijsinrichtingen, van bureaux, van particulieren en ambte-

naren naar het eenig mooie gezonde hoogland van Java, bij welke verhuizing belangen betrokken zijn, veel grooter dan zoowel regeering als Europeanen op Java schijnen te beseffen."

L. had nog kunnen opmerken, dat bijna overal, waar de Nederlanders zich in het oosten gevestigd hebben, zij bij voorkeur die plekken opzochten, waar reeds een modderpoel bestond of waarvan men met een beetje moeite een modderpoel kon maken. Dit in karakteristieke tegenstelling met de Engelschen, die in het oosten bij voorkeur op heuvels en bergen wonen. De Nederlander zoekt naar het schijnt, het liefst de moeras op.

Algemeene Berichten.

Het Bestuur van *"Oost en West"* en de Raad van Beheer van *Boeatan* ontvingen eene uitnoodiging tot een bezoek aan de **Tentoonstelling van Indische Kunstnijverheid** die in de Rontonde van het Museum voor Kunstnijverheid op het Paviljoen "Weigelegen" te Haarlem geopend is. Inzending van de Vereeniging *Oost en West* te Batavia en van eenige belangstellenden.

De Indische zaal.

In het paleis van H. M. de Koningin werden, naar *"De Ingenieur"* meldt, op 7 Febr. verschillende technische mannen ontvangen door den intendant der koninkl. paleizen, Jhr. J. O. E. Hoeufft van Velsen b. i., ter bezichtiging van de nieuwe Indische zaal, het geschenk van de bevolking van Ned. Oost-Indië aan de Koningin. Aanwezig waren o. a. de administrateur, chef der afdeeling kunsten en wetenschappen bij het departement van binnenlandsche zaken, rijksbouwmeester, hoofdingenieur van de gevangenissen en rechtsgebouwen, hoofdambtenaren van den waterstaat, bouwkundige hoogleeraren van de T. H. S., directeur der Academie van Beeldende Kunsten, directeur, onder-directeur en bouwkundige der gemeentewerken, president en algemeen secretaris van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs.

Institute Colonial.

In de algemeene vergadering van het Institute Colonial International te Rome gehouden in 1905, was besloten dat de volgende zitting zal plaats vinden te Brussel. Door den president mr. A. van Maldeghem, president van het Hof van Cassatie, en den secretaris generaal C. Janssen, oud-gouverneur-generaal van den Congo, beiden te Brussel, is nu aan de leden medegedeeld, dat die volgende zitting zal aanvangen op Maandag 17 Juni 1907 te Brussel. Aan de orde zullen dan worden gesteld de volgende negen onderwerpen:

1°. over de verschillende irrigatiestelsels in koloniën en en nieuwe landen, rapporteur de heer R. A. van Sandick;
2°. over de beste wijze van wetten maken in de koloniën, rapporteur de heer Chailley;
3°. over de financieele betrekkingen tusschen moederland en koloniën, rapporteur de heer Maurice Chotard;
4°. over het koloniaal onderwijs, rapporteur de heer H. Froidevaux;
5°. over den aard en de organisatie van het kapitaal in de koloniën, rapporteur de heer Scharlach;
6°. over het credietwezen voor inlanders, rapporteur dr. Alfred Zimmermam;
7°. over de internationale hulp in zake het handhaven der orde, rapporteur de heer Eurice Cateblanc;
8°. over de opleiding en verkrijging van rechterlijke ambtenaren in de koloniën, rapporteurs de heeren mr. C. Pijnacker Hordijk en J. Chailley;
9°. over de benuttiging van de inlandsche staatkundige organismen voor het bestuur van tropische koloniën, rapporteur de heer F. Cattier.

"Bethesda" in Suriname.

De Koningin-Moeder ontving onlangs den heer Weiss, directeur-leeraar van het leprozen-asyl *Bethesda* in Suriname en diens vrouw in audientie, nadat zij hun te voren een gift van *f* 250 had doen toekomen voor de gewenschte uitbreiding van het gesticht.

H. M. onderhield zich geruimen tijd met hen, liet zich zorgvuldig op de hoogte brengen van het leven der zieken in *Bethesda* en van hunne verpleging. Herhaalde malen gaf zij hare ingenomenheid te kennen met dezen schoonen liefde-arbeid en wenschte ten slotte den moedigen reizigers toe dat zij het doel waarom zij naar Europa waren gekomen ten volle zouden bereiken.

Zijde-industrie in Indië.

Een landgenoot, die Indië goed kent, geeft in het Tijdschrift der Maatschappij van Nijverheid in overweging, in Indië werk te gaan maken van de zijde-industrie.

Een Chinees Lie Kim Liong is op een particulier landje in het binnenland, 4 uur rijdens van Batavia, reeds 20 jaren bezig met deze industrie.

Een geïsoleerde woonplaats, moeilijk transport, weinig kapitaal, volkomen gebrek aan vakkennis, daarbij geen andere talen kennende dan Maleisch-Soendaneesch en een weinig Chineesch als geestelijk communicatie-middel, dit waren de goed te maken nadeelen.

Een geduld, dat geen rekening houdt met tijd, een uitnemend gezond verstand, een scherp waarnemingsvermogen en ongeëvenaarde volharding, welke hare kracht put uit 't besef te zullen slagen, zie hier de creditzijde der rekening.

In Frankrijk, Italië en Japan geeft de intredende winter stagnatie in de productie der zijde. In de tropen, waar de koude de ontwikkeling der eieren niet tegenhoudt, volgt zonder stagnatie de eene generatie van rupsen de andere op. En toch blijkt de industrie in de gematigde luchtstreek loonend, niettegenstaande de werkkrachten er buitendien duurder zijn dan op Java.

Deze waren de overwegingen, welke Lie Kim Liong de overtuiging schonken te zullen slagen, wanneer slechts de zijderups in de tropen zoude kunnen aarden.

Met veel moeite en zorg liet hij zijde-rupsen uit Frankrijk, Italië, China en Japan komen, om zich de beste soorten voor het klimaat te kunnen uitkiezen. Eveneens nam hij proeven met verschillende moerbeziënsoorten. Eerst als liefhebberij, op zeer kleine schaal, zijne industrie beginnend, heeft hij haar uitgebreid, tot thans "concurrenzfähige" zijde in vrij groote hoeveelheid vervaardigd wordt.

Zijn gebrek aan kennis van Europeesche talen heeft niet verhinderd, dat Engelsche, Fransche en Italiaansche vakwerken hem den weg wezen. Engelsch leerde hij lezen en verstaan met behulp van eene Chineesch-Engelsche dictionnaire en vertaalde vakwerken uit het Engelsch in 't Chineesch. Van de Engelsche en Italiaansche werken bestudeerde hij de platen tot hij er het fijne van begreep.

De werktuigen direct uit Europa te bestellen, achtte Lie Kim Liong gewaagd; zijn kapitaal was te klein, zijn gebrek aan vakkennis maakte het risico te groot.

De fabriek opbouwende en verbeterende, moest hij zich tot vakman vormen. Zoo verrees bij zijne fabriek een bankwerkerswerkplaats en eene gieterij, waar hij, passend en voegend, al smedend en gietend er in slaagde de verschillende werktuigen voor het afhaspelen, het spoelen, het drogen en glanzen van de zijde te vervaardigen, en zich tot "selfmade" fabrikant te vormen.

Zijn zijde vindt in Frankrijk en Duitschland geregeld afnemers, van wie hij soms wenken ontvangt, hoe door verbeterde bewerking der zijde zijn product hoogere prijzen kan behalen en hij trekt van deze wenken partij.

Oost-Indische Berichten.

Timoreesche zeden. Aan een brief van iemand, die op Timor reisde, ontleent de *Javapost* het volgende:

"We hebben thans een vlakte bereikt begroeid met Eucalyptusboomen, door de Beloenezen ai boeboer, door de Maleijers kajoe poetih genoemd, echter niet behoorende tot het soort, dat de algemeen bekende kajoe poetih-olie oplevert. Een doodelijke stilte heerscht in dit woud, waar zelfs het geluid van het paardengetrappel wegstierf in 't gras, en de eentoonige witstammige boomen, met hun schaarsen bladerdos, door geen enkelen gevederden vriend bewoond waren.

Terwijl onze paarden geruischloos voortstappen en de diepe stilte den ruiter als van zelf tot een weemoedig nadenken stemde, werd ik door het geroep: "Toean, Toean", dat uit den mond van een Timorees kwam, die achter mij aanreed, uit mijne mijmeringen opgewekt.

"Wat is er", vroeg ik terwijl ik de teugels van mijn paard aanhaalde en het tot staan bracht.

"Tjoba lihat Toean!" klonk het wederom. Meteen wees de man naar den tak van een nabijzijnden boom. Ik zag daar wel iets, doch het voorwerp niet kunnende onderscheiden, vroeg ik "apa itoe!" Mijn geleider zette zijn paard een weinig aan, en toen hij vlak naast me stond, zeide hij met gedempte stem, "kapala orang, Toean." Waarlijk een doodshoofd, nog niet geheel ontvleescht, was daar op den tak van een boom vastgebonden!

Al voortrijdende vroeg ik den Timorees eene verklaring van dat vreemde schouwspel.

"Ja mijnheer", zoo sprak hij, "deze man had hier gestolen. Hij was in het maïsveld geslopen en had 's morgens heel vroeg, toen de zon nog niet op was, de rijpe kolven in 't geheim willen meenemen. Toen hij met zijn buit over de omheining wilde wegvluchten brak een tak daarvan doormidden. Dat gekraak maakte den bewaker van den tuin wakker. Deze nam zijn lans en joeg ze den dief door het lijf. Daarna hakte hij hem met zijn parang het hoofd van den romp. Om andere dieven af te schrikken van hier te komen stelen, heeft de eigenaar van den tuin dat hoofd hier in den boom gezet...."

"Nu ging het verder over heuvelruggen en naakte bergen, waar eenig pad ter nauwernood te erkennen viel. Dan reden we andermaal door een eentonig bosschage van Eucalyptusboomen zonder eenige verscheidenheid of afwisseling, terwijl de schaarsche takken slechts weinig schaduw afwierpen. Mijn blikken hier latende rondgaan, zag ik voor den tweeden keer een overblijfsel van het barbaarsche koppensnellen der woeste bewoners. In een boom hing een menschenhoofd met de haren vastgebonden aan een bladerloozen tak. Van dat snoode feit kon mijn geleider mij geen verklaring geven. Wel wist hij me te vertellen dat we hier dicht bij de Portugeesche grenzen waren en dat een deel van de menschen, die dáár wonen, nog wreeder zijn dan hun rasgenooten op Hollandsch gebied. Behalve met lans en parang, zijn dezen steeds met pijl en boog gewapend.

"Gedurende eenige minuten liep ons pad dicht langs het gebied van Portugal. De vlag bij de wachtposten zagen wij wapperen. Niet lang geleden waren eenige dezer dapperen uit hun post opgetrokken, met het doel een kampong te tuchtigen, die op een bergrug was. Maar ze werden door de mannelijke bevolking onthaald op geweerkogels, terwijl de vrouwen hen begroetten met zware steenen, die te voren aan den rand van het dorp waren neergelegd, en wel bij de plaats, waar 't eenige voetpad van beneden naar boven leidde. Die bruine Kenau's kappen met hare hakmessen de lianen door, waarmede de zware keien werden teruggehouden, en zoo rolden zij de krijgers die de hoogte wilden beklimmen, hoogst onvriendelijk tegemoet.

"Op zulke wijze van oorlogvoeren hadden de soldaten

niet gerekend. Dies pakten ze maar hun biezen op en onverrichter zake kwamen ze weer in hun kampement.«

»Een land waar nog wat te beschaven valt. Dat diefstal terstond op 't zelfde oogenblik door hem, wien men beschadigen wilde, met den dood wordt gestraft, is een gebruik op meer Oostelijke eilanden. Wel expeditief die rechtspleging däär! Maar... als men er zóó niet ging aan staan? Dan bleef er van 't »mijn en dijn« op die eilanden weinig over.«

De toestand op Nieuw-Guinea. Naar aanleiding van de overvalling van de patrouille onder luitenant van Nispen bij Fak Fak werd door menigeen de vraag gesteld, hoe toch de Alfoeren, die den aanval waagden, aan zulke goede vuurwapens waren gekomen.

Een correspondent in de Molukken van het *Soerab. Hdsbl.* meldt, dat reeds in 1903 klachten werden aangeheven, dat de geheele Westkust van Nieuw-Guinea successievelijk door australische schoeners met Winchesterkarabijnen en achterlaadgeweren, waaronder van klein kaliber, bewapend werd.

De bewoners dier streken zijn er toe overgegaan, zich krachtig te weren, toen zij zagen, dat de overval van Kaukas in Augustus 1905 niet krachtig werd gestraft. Er werden bij die gelegenheid 7 menschen gedood, waaronder 4 politiedienaren; de geweren en de munitie werden geroofd; ook de geldkist met f 850 er in en voor al die euveldaden werd de bevolking beboet met f 4200, te voldoen in October van dit jaar. Maar de boete is *niet* betaald en het bestuur heeft zich dat kalm laten aanleunen.

Alleen zijn er 17 oude lilla's ingeleverd; geen geweren, geen geld. Toen er na de niet voldoening aan onzen eisch niets gebeurde, geen straf volgde, kwam zooals van zelf spreekt, bij de Alfoeren de gedachte op, dat wij hen niet aandurfden. Het gevolg is bekend.

En nu zijn allen, die Nieuw-Guinea kennen, het daar over eens, dat, wanneer de Westkust van Nieuw-Guinea niet flink wordt aangepakt en de Papoea's niet eenige malen achtereen een flink pak wordt toegediend; als men niet komt tot de inlevering van alle wapens, ons gezag ginds een schijngezag zal blijven, waarbij men elk oogenblik bloot zal staan aan nieuwe aanvallen.

De Papoea, zooals hij bewapend is, is een veel duchtiger tegenstander dan de ceramsche Alfoer. Wil men hem de baas worden, dan zal men er een heel wat krachtiger troepenmacht moeten heenzenden dan onlangs gebeurd is.

Irrigatie in Magetan. Met de uitvoering der bevloeiingswerken in Madioen en Magetan, aan de ingenieurs J. Haringhuizen, C. Ch. Kwisthout en E. H. M. Uljée opgedragen, begint het, naar men aan het *Soerab. Handelsblad* schrijft, zoo'n beetje opteschieten.

De bezienswaardige stuw in de kali Gandong is dezer dagen voltooid en doorstond in de laatste dagen van December a° p° zijn eersten bandjir, welke meteen eenige duizenden superieure metselsteenen, bestemd voor het overige metselwerk aan den stuw, medesleurde.

Of door de Kerikleiding genoeg water voor een behoorlijke bevloeiing der cultuurvelden zal stroomen, zal nader moeten blijken.

Op het irrigatiebureau te Madioen heeft men het druk met opnemingen voor de verbetering van de bevloeiing in de afdeeling Magetan, waar de suikerrietvelden van Redjosarie gelegen zijn. De kali Gandong is voor de irrigatie van groote beteekenis, zij ontspringt op de oostelijke helling van den G. Lawoe, om op eenigen afstand van Madioen in de Madioenrivier uittemonden.

De traktementsverhooging der Assistent-Residenten. Gelijk bekend, zal, schrijft de *Javabode* met ingang van 1 Januari, aan het oudste in functie zijnde vierde gedeelte van het korps assistent-residenten, zoowel op Java en Madoera, als op de buitenbezittingen, verhooging van traktement tot het maximum, zijnde f 900 per maand worden toegelegd.

Voor een aantal van de op Java geplaatste assistentresidenten, waaronder heel wat oudjes zijn met 12, 11 en 10 dienstjaren, is deze maatregel van weinig waarde, omdat deze ambtenaren reeds het maximum traktement genieten, doch de ambtgenooten op de buitenbezittingen staan er anders voor en voor een viertal hunner beteekent dit besluit een natuurlijk zeer welkome promotie van eenige beteekenis.

In het geheel vallen, naar berekening. ruim 20 assistentresidenten op Java en Madoera en 13 op de buitenbezittingen in de termen.

Hoe is 't met de dollars? De *Deli Courant* van 15 Januari j.l. zegt: De dollars worden bij de banken al wat duurder en dat zal nog wel erger worden. Tot men ze ten slotte heelemaal niet meer krijgen kan.

Wat moeten dan de planters, die in dollars gecontracteerd hebben?

De Handelmaatschappij tracht door het uitgeven van kasorders aan toonder zooveel mogelijk haar zilvervoorraad te sparen. Die kasorders doen dienst als bankbiljetten en circuleeren van hand tot hand.

Met andere woorden: de Handelmaatschappij doet wat eigenlijk de circulatiebank behoorde te doen. Door het in omloop brengen van guldensnootjes in stede van de thans circuleerende kasorders, die tot een dollar teruggaan, waren we gered.

Dat wil zeggen: behalve wat pasmunt betreft. Want daarvoor kan de regeering moeilijk bonnetjes uitgeven en . . . er is niet.

De Preanger-Bode vertelt:

Met den aanvang van het nieuwe jaar was aan 'slands kas te Bandoeng geen enkel dubbeltje voorhanden. Met de kwartjes moest heel zuinig geloefd . . . .

'n Fraaie muntpolitiek de Indische!

Vrouwen in de kazerne. In de *Preangerbode* schrijft »een oudgediende« blijkbaar een man van ondervinding.

»Toen de vorige minister van Koloniën sturde in de richting van: de vrouwen er uit, stond het ethisch element bij hem op den voorgrond. Dat het zedelijk gehalte der militairen verbeteren zal als de vrouwen niet meer in de kazerne worden toegelaten, was zijn besliste overtuiging; maar ik waag het dit te betwijfelen. De geest, die in de kazerne heerscht, zal door de aanwezigheid van gehuwde vrouwen, die in den regel haar plicht tegenover haar mannen en de gemeenschap toonen te begrijpen, niet slechter worden. Ik geloof integendeel, dat haar verdrijving de prostitutie in de hand zal werken, ofschoon dit natuurlijk de bedoeling van minister Idenburg niet was, die meent, dat onthouding geen onzedelijke eisch is voor den normalen mensch.

Maar hij verloor daarbij uit het oog, dat in den regel de mindere militair de ontwikkeling en het zedelijk volhardingsvermogen mist, die bij hoogergeplaatsten verondersteld mogen worden en dat de soldaat in Indië buiten de vrouwen weinig heeft wat bekoorlijkheid aan het leven schenkt. Maar de mannen worden verweekelijkt door den voortdurenden omgang met vrouwen, die, dom en jaloersch den man niets anders kunnen geven dan materieele liefde en verzorging.

Den inlandschen militair wenschen wij zijn vrouw niet te onthouden. Man en vrouw zijn van gelijke inzichten en gelijke ontwikkeling; de inlandsche soldaten zijn meer dan de Europeesche tot echtelijke samenleving geneigd; de meesten kunnen er niet buiten. Toch wenschen wij ook hun vrouwen niet in de kazerne toe te laten.

In de kampong vinden zij allicht bij familieleden of kennissen een kamertje, waar haar man haar in zijn vrijen tijd ongestoord kan bezoeken. Maar de soldaat moet op zichzelf kunnen staan, zich zelf in alle opzichten kunnen redden en dat wordt tegengepaan door den dagelijkschen omgang met een vrouw, die hem niet alleen een echtgenoote maar tevens een dienstbare is, die hem zooveel mogelijk van alle stoffelijke bezigheden en zorgen ontlast.

Bedenkelijker nog is het samenwonen van europeesche militairen met inlandsche vrouwen in de kazerne, want vrouwen van andere nationaliteit worden daar niet toegelaten. De europeesche militair, hoe weinig ontwikkeld hij soms ook zij, staat in geestelijke ontwikkeling altijd boven de inlandsche, die niets anders begeert dan de bevrediging harer stoffelijke behoeften en die met haar eigen levensbeschouwing, voor den Europeaan nooit te doorgronden is.

Zij moge in den blanken laki haar heer en meester zien, dien zij lief heeft en voor wien zij zorgt, — een ondempbare geestelijke klove scheidt den Europeaan van de inlandsche vrouw, die, wetende dat zij den man niets dan stoffelijke verzorging en genoegens geven kan, zijn zinnelijkheid prikkelt, omdat zij daaraan, en daaraan alleen, tegemoet komen kan. In dat opzicht is haar aanwezigheid in de kazerne nadeelig voor de ongehuwde militairen. Zelfs al kon men iederen militair een eigen kamer(tje) in de kazerne geven, dan geeft haar verblijf daar toch aanstoot aan de ongehuwden met hoogere inspiratiën. Maar het ergste is, dat zij den man ontzenuwt, zijn krachten en zijn wil ondermijnt.

Zie die soldatenvrouwen maar eens aan! Bijna allen zijn forsch van gestalte, met een dom en brutaal uiterlijk. Zij komen natuurlijk voort uit de onderste lagen der inlandsche maatschappij. Zij weten door stoffelijke bevrediging den man geheel naar haar hand te zetten. Zij geeft zich geheel aan hem, zij is hem getrouw, maar zij vordert ook van hem geheele overgave.

Dit verzwakt den militairen geest in de kazerne. Soldaat zijn — vooral in de Koloniën is nu eenmaal een bloedig handwerk, waarvoor men geen verwijfde mannen gebruiken kan. De taak van den soldaat is strijden. En daarvoor zijn noodig een krachtig lichaam en een krachtige geest, die beide door de inlandsche vrouw worden ondermijnd.

Als men een zeker aantal europeesche militairen voor het front stelt, zal een ervaren dokter u onmiddellijk zeggen — zonder dat hij ze ooit onder behandeling heeft gehad — wie met inlandsche vrouwen leven en wie niet; slechts zelden zal hij daarin mistasten. Ik weet het wel, dat men onder de ongehuwde militairen meer lijders aan bepaalde ziekten telt dan onder de gehuwden, maar die lijders sterven of genezen en hebben zij eenmaal aan zulk een ellendige ziekte geleden, dan zal dit hen in den regel voortaan voorzichtiger en ingetogener maken. Willen zij toch leven met een inlandsche vrouw om dat er voor hen geen andere uitweg is, dat zij dan hun vrouwen in de kampong hebben, liefst niet te dicht bij de kazerne. De gedwongen beperking zijner hartstochten zal den soldaat ten goede komen. De innerlijke kracht

FEUILLETON.

In het Land van Belofte.

Naar het Duitsch van

FRIEDA VON BULOW.

XXIII.

George von Dictlas werd den dag na Kerstmis begraven op het kleine Duitsche Kerkhof bij de Rots der Eenzamen, naast den vermoorden zendeling Beta.

De geheele Duitsche Kolonie bewees hem de laatste eer. Hij was buitengewoon bemind geweest, en reeds toen men van het versche graf terugkeerde, gingen er stemmen op die betuigden, dat zijn vrouw dezen man niet waard geweest was, en dat zij zich wel spoedig troosten zou.

»Hij was door en door een man van eer,« verklaarde iemand, »maar zij deugt in den grond niet veel.«

De geestdrift, waarmee men de moedige daad van de jonge vrouw nog voor weinige weken bezongen had, de bewondering, de lof, waarmede men haar overladen had, — nu was het, als ware dit alles nooit geweest.

Men herinnerde zich slechts dit éene: dat zij tijdens het leven van haar goeden man veel te intiem met een anderen man had omgegaan. En men vermoedde, dat zij dan ook over het verlies van haar uitstekenden echtgenoot weinig verdriet zou gevoelen.

Dit verlaagde haar in de oogen der fatsoenlijke menschen.

Intusschen lag Maleen ziek van de koorts in haar bed en Josephine d'Eltville verpleegde haar.

Maar ondanks agitatie en verdriet, herstelde zij van dezen aanval sneller, dan van den vorigen, zooals de heer von Rosen haar reeds voorspeld had.

Zeer spoedig gevoelde zij zich weer vrij krachtig. Des te dieper leed zij daarentegen in haar ziel.

Iedere gedachte, die tot haar kwam, scheen tot overloopens van leed vervuld te zijn.

Het was haar, als had zij met haar man alles verloren, tot zelfs het recht, ook maar liefderijk te denken aan Krome.

Zij klaagde zichzelf aan wegens liefdeloosheid tegenover hem, die haar met goedheid overstelpt had, als nooit iemand te voren.

Snel vergat zij, wat haar in den levende gehinderd had; al zijn treffende trekken van zelfvergetelheid en goedheid daarentegen straalden helderder en helderder, sedert zij niet meer in wezenlijkheid konden worden.

Overigens was zij apathisch.

Zij dacht er ook geen oogenblik aan, iets anders te doen, dan George's laatst tot haar gericht verzoek te vervullen.

Door den consul liet zij zich een plaatsbiljet voor de eerstvolgende boot naar Europa bezorgen, en begon in te pakken.

Rainer schreef haar, dat hij wel gaarne bij haar wilde komen om haar nog eens te zien, maar dat hij geen verlof kon krijgen.

Het liet haar bijna onverschillig.

Eindelijk, op zekeren dag scheen zij een weinig te ontwaken uit haar zware verdoving ....

Zij zat op een kist en keek naar een tor op den grond, een van die leelijke kevers, waarvoor zij altijd zoo bang geweest was!

Nu was haar het kruipend gedierte onverschillig. Zelfs in haar eenzame nachten was zij niet bang meer. Ook de koorts vreesde zij niet meer. Die kwam en ging ongemerkt.

Maar op eenmaal ontwaakte haar gevoel van liefde voor dit land, waarin zij gelukkig geweest was, waarin zij met vreugde geworsteld, gewerkt en geleden had, waarin haar ziel met alle vezeltjes wortelde!

Zij voelde, dat haar »Heimat« hier was en dat zij thans in ballingschap ging.

Met de hand op het hart gedrukt, een diepen lijdenstrek om den mond, zat zij daar, en overdacht de gebeurtenissen der laatste dagen, alsof deze nu eerst uit het duister in het licht van haar bewijstzijn traden.

Het viel haar in, dat de deelnemende bezoekers koeler, en minder plichtplegend geweest waren dan anders, en dat iedereen over haar spoedige thuisreis gesproken had als het beste, dat zij doen kon, en dat niet één, niet één gezegd had, dat het hem leed deed, nu ook haar te verliezen.

„Men heeft mij dikwijls verzekerd, dat ik in Oengoedja zeer gezien was," sprak zij tot Josephine d'Eltville, die haar juist bij het inpakken hielp „maar nu is het, alsof de menschen blij zijn, van mij af te komen."

»De menschen hier zijn niet al te best over je te spreken,« antwoordde Josephine. »Ik zeg het je ronduit, omdat het mij, bij de tegen je heerschende stemming, werkelijk het allerbeste toeschijnt, dat je naar Duitschland terugreist, — voorloopig althans.«

»Maar wat hebben zij dan tegen mij?« vroeg Maleen, met een ongeloovig glimlachje. »Ik ben toch tegen iedereen voorkomend en vriendelijk geweest?«

»Maar men zegt: tegen één wat al te vriendelijk!«

Maleens oogen werden duister van toorn.

»Kunnen zij mij dat niet vergeven? Ook nu niet? In mijn smart en mijn verlatenheid willen zij zich nog tot rechters over mij opwerpen?«

Josephine lachte bitter.

»Nu eerst recht! O, je kent de menschen niet, de laf hartige massa!

Hoe verlatener een vrouw is, hoe eenzamer, hoe onbeschermder, des te welkomer doel is zij voor den babbelzucht.

Geloof mij arm kind, er behoort veel moed en kracht toe, om daaraan kalm het hoofd te bieden. En ach! het ontneemt ons voor immer het vertrouwen in de menschen.

De mensch alleen is niet erg; in elk afzonderlijk kan men bijna altijd het treurende en lijdende beeld van de godheid liefhebben. Maar als massa zijn zij geesten zielloos, en bestiaal — neen, lafhartiger en bruter dan het vee!«

van het leger en hot-respect voor het europeesche element eischen de verwijdering van de vrouw uit de kazerne.

Een teeken des tijds. Men schrijft aan de *Java Bode*: Het toenemend aantal europeesche meisjes, te Semarang, die bij Chineezen en inlanders als concubines diensi doen, is een teeken des tijds en wijst op armoede en verarming.

Ik geloof niet dat een europeesch meisje bepaald voor haar genoegen de bijzit van een Chinees wordt, zij 't dan ook, dat Chineezen over 't geheel niet kwaad voor hun vrouwen zijn.

Schande, schande voor zoo'n meisje! Zeker, dit weten we allemaal en zucht naar opschik en luiheid zijn vaak in 't spel, maar 't is toch ook wel soms de nood, die een meisje naar een verwerpelijk redmiddel doet grijpen. Voor het indo-europeesche meisje, dat geen gelegenheid had veel te leeren, onvoldoende hollandsch spreekt en in een inlandsche omgeving werd groot gebracht, is het moeielijk 'n emplooi en voldoende levensonderhoud te vinden.

Wat doet men in Indië ten opzichte van 't vakonderwijs? Niets haast.

De positie van het indische meisje hangt af van die van den indischen jongen en waar de mindere indo-Europeaan zoo langzamerhand in 't gedrang raakt en zich door den inlander 't brood uit den mond ziet genomen worden, wordt de toekomst van 't indische meisje er niet beter op.

De indische philantrophie kan weinig doen en de staat doet te dien opzichte heelemaal niets.

Wat ik wenschte op te merken is, dat men niet in alle gevallen een te streng rechter moet wezen, als een meisje den »verkeerden« weg opgaat.

Maar bepaald unique is de volgende advertentie in de *Locomotief* van den 18den December jl van 'n »jong ontwikkeld Chinees«. De ontwikkeling van deze jongeling dateert zeker van den tijd, dat Semarang met japansche prostituées werd overstroomd en Japanners en Chineezen zich de gelijken zoo niet de meerderen van Europeanen gevoelen.

Die advertentie luidt:

Gevraagd.

Een jong ontwikkelde Chinees vraagt
E e n j o n g e E u r o p e e s c h e D a m e,
die eenigszins chineesch spreekt, ter bestiering van een huis.
Brieven liefst met portret onder nummer dezer, bureau Locomotief.

Het is een echte advertentie en ik moet eens informeeren of onze jong ontwikkelde Mongool veel portretten ontvangen heeft.

Niet echt is de advertentie welke den volgenden dag dag in 't zelfde blad voorkomt:

Gevraagd.

Een jong ontwikkelde Europeaan vraagt
E e n j o n g C h i n e e s c h m e i s j e,
dat eenigszins hollandsch spreekt, ter bestiering van een huis.
Brieven liefst met portret onder nummer dezer, bureau Locomotief.

De politieorganisatie. De *Javabode* van 10 Jan. jl. haalt aan, dat volgens de *Locomotief* de heer L. R. Priester van zijn reisje naar Soerabaja, den 5den Januari te Semarang is teruggekeerd. »Hij heeft«, zegt het blad, »voor zooveel zijn aandeel in de zaak betreft, de laatste hand gelegd aan de reorganisatie der soerabajasche politie«.

Men lette s.v.p. op de spatiering, die van ons is.

Nu nog éénmaal naar Batavia, en dan . . . . is zijn missie als politiereorganisator volbracht.

Beter ware het, indien wij konden schrijven: dan zal de politie volgens zijn denkbeelden gereorganiseerd worden. Ten minste als men daarvan heil verwacht.

Maar, zooals wij onlangs zeiden, men heeft den A-klank te lang aangehouden, om er de B niet op te laten volgen.

De heer Priester heeft nu dus medegedeeld, hoe z. i. een verbetering van het politiewezen te Soerabaja langs den besten weg kan worden voorbereid. Ook Batavia zal weldra »afgehandeld« zijn.

Maar dan?

Wij hebben een sceptisch lachje over voor de met veel aplomb door de *Nwe Soerab. Crnt.* neergeschreven woorden: »Het gereorganiseerde politiewezen zal met primo Januari 1907 ingevoerd worden en wel als gemeentelijke politie«.

Dit schreef het blad den 7den Januari. Is misschien 1908 bedoeld?

Doch op een jaartje meer of minder komt het in deze niet aan. Wij volgen met belangstelling de uitvoering van 's Heeren Priester's plannen.

Onze telegrammen meldden de langverwachte bevordering bij keuze van luitenant **H Christoffel** tot kapitein »wegens zijn door uitstekende militaire daden gebleken buitengewone militaire talenten«.

De formule zal niet veel tegenspraak vinden. Toch is er een die nog vraagt. De redacteur van de *N. Soer. Ct.* schrijft in zijn blad van 2 Januari:

»Hoe komt het dat hetgeen tot heden niemand gelukt was, wel gelukt is aan luitenant Christoffel? Dat is zijn geheim voor een deel. En het succes toont aan dat zijn overleg, zijn maatregelen, zijn plannen zijn goed geweest om het doel te bereiken. Konden andere officieren niet eenzelfde beleid getoond hebben?

»Wil men beweren dat dit nu niet ter sprake behoeft te worden gebracht, dan antwoorden wij dat wij van meening verschillen, dat om de verdiensten van een Christoffel ten volle te erkennen het zeker moet zijn dat hij niet over andere hulpmiddelen beschikt heeft dan zijn voorgangers op deze vorstenjacht.

»Dat alleen zijn persoonlijke eigenschappen het doel hebben doen bereiken en niet bizondere voorrechten als de beschikking over ruime geldmiddelen waarmee de helovking tot verraad kon worden omgekocht, den doorslag hebben gegeven«.

»Als blijken mocht dat luit. Christoffel f 2000 à f 3000 heeft kunnen besteden voor dat doel, waar een ander commandant nauwelijks f 1,50 voor een gids durfde uitgeven, zou zijn werk belangrijk verlicht zijn. Het geld heeft vaak grooter invloed gehad op het krijgsgeluk, dan men oppervlakkig wel zou meenen«.

De directeur van de hoogere burgerschool en burgeravondschool te Soerabaja, **Dr. K. H. Mertens**, gaat ons weldra verlaten: met ingang van 2 Maart heeft hij een eervol ontslag uit 's lands dienst aangevraagd, schrijft het *Soerab. Handelsblad.*

De heer Mertens heeft een lange, eervolle carrière achter zich. Zijn benoeming tot directeur der genoemde onderwijsinrichtingen dateert van 12 April 1895: op den dag van zijn aftreden zal hij dus bijna 12 jaren als zoodanig werkzaam zijn geweest. Licht is de taak van Dr. Mertens niet: het beheeren van de beide inrichtingen — de B. A. S. telt circa 400 leerlingen — vordert veel van iemands krachten. Dr. Mertens heeft zich geheel aan zijn taak gegeven, vermoedelijk niet zonder nadeel voor zijn gezondheid, die in den laatsten tijd te wenschen overlaat.

West-Indië.

Suriname. Als in vorige jaren gaf ook dit maal *Onze West* een overzicht van den economischen toestand der kolonie. Wij ontleenen daaruit dat de cacao-uitvoeren in 1906 weder bij die van het vorige jaar achterbleven, toen merkbare vooruitgang viel waar te nemen in vergelijking met 1904. Intusschen schijnen verschillende omstandigheden er op te wijzen, dat de grootste ellende voor de betrokken cultuur zal zijn geleden. Belangwekkende proeven, van wege den dienst van de landbouwinspectie genomen en waaromtrent in eene vergadering van de Vereeniging van den Grooten landbouw door den heer Drost het een en ander werd medegedeeld geven aanleiding tot de hoop, dat een niet boven de krachten van den gemiddelden planter gaand effectief middel tot bestrijding der krulloten-ziekte is gevonden. Voegen we hier nog bij, dat ook zonder zulke effectieve bestrijding de ziekte uit zich zelve reeds neiging vertoont om te verdwijnen — uit Saramacca kwam o. a. het bericht dat de stand der cultivaties veelbelovend was, in Februari, nu we hier dik onder 't ijs zitten, reeds vrij wat werd verwacht, maar in Maart en April een groote oogst werd tegemoet gezien — dan gelooven we en hopen ten minste de plank niet ver mis te slaan, wanneer we meenen dat de crisis in 1904 dan toch werkelijk het culminatiepunt heeft bereikt en thans betere tijden wederom voor deze eens zoo belangrijke Surinaamsche cultuur in het verschiet liggen, zij het ook dat men zich dan waarschijnlijk met lagere prijzen zal moeten tevreden stellen, dan die welke thans voor het product worden gemaakt, ongeveer 90 cent of bijna 50 pct. meer dan in het begin van 1906. Uit de voordracht van den heer Drost stippen wij hier nog even aan, dat voor de behandeling der door de krullotenziekte aangetaste aanplantingen aan de Javanen de voorkeur moet worden gegeven boven de Hindoes, daar de eersten daarbij met veel meer zorg en overleg te werk gaan.

Omtrent de andere voorname surinaamsche cultuur tevens industrie vernemen wij dat voor 4 van de 5 ondernemingen — van Alliance waren de gegevens niet bekend — de productie in 1906 aan suiker nagenoeg 11 millioen kilogrammen bedroeg tegen omstreeks 9,5 millioen voor diezelfde ondernemingen in 1905. Vooruitgang dus, ook wat de rhumproductie aangaat, die voor 3 ondernemingen, Hazard, Mariënburg en Zoelen, en Waterloo — Rust en Werk produceert geen rhum doch melasse — in 1906 697984 liters bedroeg tegen 665516 liters in 1905. Dat in de toekomst nog iets van deze cultuur wordt verwacht blijkt wel hieruit, dat op Waterloo, eene der beide aan de erven Robert Kirke in het district Nickerie toebehoorende suikerondernemingen, de rietaanplant met ongeveer 400 akkers in 1907 zal worden uitgebreid. Hiertoe is voor deze onderneming uitzending gevraagd van 100 Javaansche en 70 Britsch-Indische immigranten.

Omtrent de rijstcultuur vernamen we dat de productie gestadig toeneemt. Van de bacoven-cultuur valt natuurlijk nog weinig te zeggen, terwijl wat de teelt van andere vruchten aangaat, aan een bericht in *Onze West* wordt ontleend, dat met de verzending van manga's, advocaten en sapodilles in turfmolm door den Cultuurtuin een proef zal worden genomen. Reeds werd door een der schepen van de K. W. I. M. de voor een proefzending noodige hoeveelheid te Paramaribo aangevoerd van dit embalagemiddel, dat, gelijk wij indertijd aan de *Deutsche Kol. Zeit.* ontleenden voor vruchtenzendingen naar de binnenlanden van Afrika uitstekend had voldaan.

Maleen voelde, dat Josephine uit eigen, bittere ervaring sprak.

Ernstig en trots antwoordde zij:

»Ik zelf zal nooit vergeten, dat ik mijn armen George niet meer heb liefgehad — ik zal het mij zelf nooit vergeven. Maar anderen? Wat gaat hun mijn intieme leven aan? Wat weten zij van mijn strijden en lijden? Zij zijn incompetent en ik wijs hun bevoegdheid af, om over mij te richten.«

Josephine schudde zachtjes het hoofd. Nu dacht zij niet meer aan zichzelf, doch alleen aan Maleen.

»Je intieme leven gaat den anderen in het geheel niet aan«, sprak zij, »en het is hun dan ook geheel en al onverschillig. Maar je leven in de wereld gaat hun wel aan. Dat zien zij en dat richten zij, en daartoe zijn zij, als de »wereld«, wel competent.

Maleen boog het hoofd en kreeg een kleur.

Kleine scènes uit de bedwelmend zoete dagen van haar warm verkeer met Krome trokken aan haar geestesoog voorbij.

Wat had haar in die dagen de wereld kunnen schelen en de aanmerkingen van de wereld? Had zij aan iets anders gedacht, dan aan hem? Had hij aan iets anders gedacht dan aan haar? —

Josephine d'Eltville had wel gelijk: wat zij voor zichzelf gevoeld had, dat mocht zij met zichzelf uitmaken; maar voor haar inbreuk op de wereldsche zeden, had de wereld het recht haar te richten! — En zij moest zich het vonnis zonder protest laten welgevallen.

. . . .

Zij was opgestaan en richtte zich op, in groeiende weerstandskracht.

»Kon ik maar, zooals ik wilde!«

. . . .

Abdallah kwam den Bana Consul indienen.

Maleen keek op het visitekaartje en glimlachte.

»Die is zichzelf altijd gelijk gebleven.« zeide zij. »Fürstendank is te bescheiden, om te veroordeelen. Als hij niet erkennen wil, dan zwijgt hij. Kom mee in de salon, lieve Joséphine. Ik moet hem ontvangen.

Josephine vouwde juist een lichte zijden japon op.

»Ik maak intusschen liever je japonnen gereed.«

»Als je den koffer gesloten hebt«, zeide Maleen met een droefgeestigen blik op de lichte, kleurige costumes, »dan mag je den sleutel in zee werpen. Ik zal die bonte lappen nooit meer dragen.«

Josephine ging zwijgend voort de kleederen bijeen te leggen, met haar fijne handen van vaardige Française.

»Dat alles gaat wel over«, dacht zij.

»Zie ik er ordentelijk uit?« vroeg Maleen. Haar vriendin bevestigde het met een zwijgend hoofdknikje.

De jonge weduwe was geheel in het zwart, ondanks de bijna onverdragelijke Januari-hitte. Zij zag er erbarmelijk bleek en hoekig uit.

Ook Fürstendank was geel en ingevallen na zijn laatste galkoorts.

Hij bracht haar het passagebiljet.

»Ik heb zooeven op mijn consulaat een echtverbintenis bevestigd,« zeide hij. »Mijn Italiaansche collega met juffrouw Beta.«

»Mogen zij gelukkig zijn,« sprak Maleen zacht.

Maar er was iets, dat haar hart zeer deed.

De jonge Marie was in dezen moeielijken tijd geen enkele maal bij haar gekomen. Misschien dat men haar het jonge meisje niet toevertrouwde — of wel Marie verafschuwde haar ook thans nog! —

Fürstendank zag de schaduw van verdriet over haar trekken en was vol medelijden.

»Ik breng nog meer nieuws«, zeide hij. »Duitschland zendt ons troepen en oorlogsschepen. Men wil er nu ernst mee maken.«

»God dank!« riep Maleen en vouwde de handen. Al haar eigen leed was voor een oogenblik vergeten.

»Die schelmen van Arabieren zitten nu al in den angst«, ging hij voort. »Het oppercommando is al aan een anderen hoofdman overgedragen.«

»En Krome?« vroeg zij in spanning.

»De heer Krome is wegens zijn eigenmachtig optreden naar Berlijn teruggeroepen, om zich te verantwoorden«

Maleen was heel bleek geworden. Haar vermagerende vingers omvatten elkander nerveus.

»De kapitein-luitenant van de Lorelei heeft zeker wel een orde gekregen«? vroeg zij zacht.

»Voorloopig alleen een eervolle vermelding. De »piepmatz« (de orde van den Adelaar) zal evenwel niet uitblijven«.

Langzaam en zacht, als iemand die in den droom spreekt, zeide zij:

»Ja, dat is vreeselijk . . . . dat het zoo is . . . . en dat het zoo zijn moet.«

. . . .

Een paar dagen later wuifde zij van boord af de vreemden toe, die haar op de boot gebracht hadden, en nu in haar klein bootje landwaarts stevenden.

Het waren de consul Fürstendank, Jördens, mademoiselle d'Eltville en père Dieudonné — slechts dezen.

Wit staken zij in hun lichte kleeren af tegen het blauwe water, en wit schitterde de stad. Tegen de helblauwe lucht stak de Rots der Eenzamen omhoog en verder nog de Ras Noenga, met zijn half verbrande casuarinen.

De machine begon te werken. De ankerkettingen werden opgewonden en rammelden over de planken van het promenadedek.

Een tijdlang hoorde men nog het gezang van een zwarte, die zich in zijn eenmansvaartuigje door de golven liet schommelen.

Dat verklonk ook weer.

Reeds werden de booten kleiner, reeds verdwenen de afzonderlijke voorwerpen langs den kust, reeds hulde zich de witte stad in de blauwachtige schemering van het verschiet. . . . .

En daarin voelde Maleen, dat zij alles achterliet, wat zij lief had gehad.

E i n d e v a n h e t E e r s t e B o e k.

(*Wordt vervolgd.*)

Na ten aanzien van de cultures nog te hebben gewag gemaakt van het bestaan in Suriname van een Hevea guyanensis van even groote waarde als de Braziliaansche Hevea, zoodat men mogelijk voor verdere aanplantingen de zaden uit de kolonie zelve zou hunnen betrekken, stappen we over tot de industrieën.

De balata-industrie ging met uitvoeren ten bedrage van in het geheel 267 ton in vergelijking met 1905 een weinig vooruit, toen in het geheel 244 ton werden uitgevoerd. De animo voor deze industrie was in het afgeloopen jaar ook grooter dan verwacht werd, daar toch aan concessie- en vergunningsrechten in elf maanden tijds ongeveer *f* 39.000 werd ontvangen d.i. *f* 4000 meer dan voor het heele jaar geraamd was.

De goudindustrie ging, wat de aanvoeren te Paramaribo en Albina betreft, in vergelijking met 1905, met ongeveer 116 kilogram vooruit. Die aanvoeren bedroegen voor eerstgenoemde plaats in 1906 ruim 1155 kilogrammen en voor Albina nagenoeg 33 kilogrammen. Het mijndistrict, Suriname, waar hoofdzakelijk kleine mijnbouw wordt gedreven, spande met aanvoeren ten bedrage van ruim 407 kilogrammen de kroon. Wij behoeven hier wel niet te herhalen, waarop ook *Onze West* nu weer wees, dat er met dien kleinen mijnbouw ook veel kans bestaat op roofbouw, welke niet de meest geschikte is om uit den grond te halen wat er in zit. Onder de groote maatschappijen waaronder er intusschen ook zijn, die door het uitgeven harer terreinen in onderhuur hare productiën feitelijk aan den kleinen mijnbouw danken, stonden wat de goudaanvoeren betreft, bovenaan in de lijst, de Compagnie des mines d'or nog steeds eerste met 219 kilogrammen, doch nauw op de hielen gezeten door de Hermina met 215 kilogrammen, terwijl dan met aanvoeren boven de 50 kilogrammen volgden, de Saramacca Co. met 128,5, Guyana Goud Placer met 78,5 en L. en F. de Jong met 59 kilogrammen. De spoorweg, die aan deze industrie meerdere levendigheid moet bijzetten, werd nu onlangs voorwaardelijk van Kwakoegrond tot Guyana Goud Placer in exploitatie genomen. De eerste goudzône is dus bereikt en we kunnen dus mogelijk reeds in 1907 nog betere uitkomsten tegemoet zien.

De ontvangsten lieten in het afgeloopen jaar ten aanzien van onderscheiden middelen te wenschen. Nog waren slechts de uitkomsten over de eerste 11 maanden te Paramaribo bekend, zoodat bepaalde gegevens voor het geheele dienstjaar nog ontbreken. Vrij wel vast schijnt evenwel vast te staan dat de opbrengsten van accijns op binnenlandsch gedistilleerd en van invoerrechten met een bedrag van om en bij de ton beneden de raming zullen zijn gebleven, waartegenover wellicht een 70000 gulden staan aan meêvallertjes, ten aanzien van inkomstenbelasting, patentrecht, goudbelasting, geneeskundige belasting, passagegelden der koloniale vaartuigen en spoorwegen, en recht op vergunningen en concessiën voor balata-ontginning.

Voor 1907 zal wellicht een ruimer vloeien van het middel der invoerrechten kunnen worden verwacht door het in uitzicht staand toenemen der immigratie. In 1906 kwamen slechts 932 Britsch-Indiërs en 384 Javanen in de kolonie aan, terwijl 339 Javanen teruggezonden werden, zoodat de bevolking uit dien hoofde slechts met een kleine 700 vermeerderde. In dit en het volgend jaar worden er, vooral met het oog op de bacoven-cultuur, heel wat meer te Paramaribo verwacht; den 14en Januari ll. kwam de *Avon* reeds met 590 Britsch-Indiërs aan.

Van Vreemde Koloniën.

Spoorwegen in Noord-Nigeria. De ontsluiting van Noord-Nigeria door middel van een aan te leggen spoorweg, zal nu eerlang worden ter hand genomen. De benoeming van Sir Percy Girouard, den bekenden militairen ingenieur, die aan lord Kitchener op spoorweg- en transportgebied bij de door dezen in Egypte en Zuid-Afrika geleide operatiën groote diensten bewees, als opvolger van sir Frederick Lugard, werd reeds dadelijk uitgelegd in den zin eener door het Engelsch gouvernement in Noord-Nigeria te voeren actieve spoorwegpolitiek. Ook sir Lugard stond zulke politiek voor, maar zijne inzichten weken af van die der adviseurs der Engelsche koloniale regeering in zake spoorwegaangelegenheden. Dezen wenschten doortrekking van de, nu reeds in Lagos in aanleg zijnde lijn tot een punt aan den Niger, vermoedelijk Djebba, en van daar den Niger overbruggend over het bestuurscentrum Dsoengeroe, in Noord-Nigeria en Zaria naar Kano, terwijl sir Lugard een lijn voorstond, uitgaande van een punt, waar de Niger bevaarbaar wordt, naar Zaria en Kano. Laatstbedoeld project had het voordeel dat niet eerst de ongeveer 200 kilometers lange verbinding der Lagos-lijn met den Niger moest tot stand komen, om aan Noord-Nigeria een bruikbare verbinding met de zee te verzekeren. Eerstbedoeld project bood vooral politieke en strategische voordeelen, die te Londen den doorslag gaven, in verband ook met het voornemen om de beide deelen van Nigeria, Noord- en Zuid-, bij welke laatste reeds de oude kolonie Lagos werd aangetrokken, tot één geheel te vereenigen. Eensdeels zal sir Lugard nu evenwel toch ook zijn denkbeeld zien verwezenlijken, daar beoogd wordt om Dsoengeroe door een zijlijn, hetzij met Baro, hetzij met Lokodja, ruim 200 kilometers benedenstrooms daarvan aan de vereeniging van Niger en Benoeé gelegen, te verbinden. De aanlegkosten der ongeveer 800 aan te leggen kilometers van de hoofdlijn worden op omstreeks 70 millioen gulden d. i. *f* 87.500 per KM. geschat.

Vruchtenteelt. Zoo langzamerhand beginnen de vruchten in de koloniën tot haar recht te komen en zich een plaatsje op de moederlandsche markten te verzekeren. De bacoven van Suriname o. a., de mangistans en andere vruchten van Nederlandsch-Indië komen zelfs tot in Nederland, terwijl de bananen reeds eenige jaren geleden in de Vereenigde Staten en in Engeland ingang hadden gevonden bij de groote massa. Te Londen is nu ze fs onlangs een maatschappij gevormd, met een kapitaal van 30000 ponden sterling, die zich voorstelt brood en allerhand andere zaken voor dagelijksche consumptie van bananenmeel te vervaardigen. De bananen of bacoven blijken er dus zoo langzamerhand in te komen, maar ook voor andere vruchten uit de koloniën heeft de snelle scheepsgelegenheid onzer dagen de mogelijkheid geopend om, zooals de vruchten uit Nederlandsch-Indië, op de europeesche markt te verschijnen. Begrijpelijk is het dan ook, dat de koloniale besturen zich aan de oofteelt in de betrokken gewesten laten gelegen liggen. In Britsch Guyana, waar men met de bananen-cultuur zoo'n beetje achter het net zou visschen, heeft men het over een anderen boeg gegooid. Daar is door een deskundige, den heer Bennet, voor een groot syndicaat op onderzoek uitgegaan, bevonden, dat de bodem zich uitstekend leent voor de teelt van citroenboomen. Na gedane concessieaanvrage is nu door het bestuur aan dat Syndicaat eene uitgestrektheid van 1500 acres tegen 15 dollars per acre 's jaars voor de betrokken teelt toegewezen. Het bericht, te Demarara ontvangen, dat de canadeesche regeering de rechten op citroenen en sinaasappelen had opgeheven, deed daar het beste van de uitkomsten dezer cultuur verwachten.

Dakar. Onder de fransche koloniën is West-Afrika wel die, waaromtrent men in Frankrijk de grootste verwachtingen koestert. Er wordt dan ook het noodige geld in gestoken om het land aan behoorlijke verkeerswegen te helpen, die wanneer over enkele jaren de lijn Thiès-Kayes de spoorwegverbinding van den Boven Niger met de kust zal hebben voltooid, onmetelijke gewesten ter ontginning zullen openen. Reeds nu zijn de, in enkele jaren slechts gemaakte vorderingen in deze kolonie vrij aanzienlijk, en het best valt dat wel op te maken uit den snellen groei van het, tot hoofdstad der onder den naam Fransch West-Afrika vereenigde vijf koloniën geproclameerde Dakar, dat in 1900 nog slechts 6000 inwoners telde en nu reeds 25000 menschen herbergt.

De Franschen hebben grootsche plannen ten aanzien van deze haven, die bij voldoende faciliteiten voor het verkeer waarschijnlijk geroepen is in het geregeld verkeer te worden opgenomen door de stoomvaartdiensten op West- en Zuid-Afrika en Zuid-Amerika. Die plannen naderen zelfs hunne voltooiing, waar in 1908 de werken gereed zullen moeten zijn, die Dakar niet alleen tot een oorlogshaven en steunpunt der fransche vloot, maar ook tot handelshaven zullen maken met werf, droogdok en kolen-depôts.

Niettegenstaande dus de vooruitzichten nog al gunstig mogen worden genoemd, blijkt het particulier initiatief niet groot te zijn, om de stad ook in andere opzichten op de hoogte van haren tijd te brengen.

Nog steeds b.v. is de europeesche kolonie voor logies aangewezen op krotten, waarvoor men als garçon 60 franken per maand en per vertrek betaalt, terwijl de hygienische toestanden in het inlandsche kwartier zooveel te wenschen laten, dat gedurende het laatste regenseizoen de sterfte onder de zwarte bevolking maar eventjes vijf maal grooter was dan in hetzelfde tijdperk van het voorafgaande jaar, toen het ook al hoog was — Dakar was toch nimmer een gezondheidsoord.

Wat de europeesche kolonie betreft, heeft zich naar men vernam een Société d'études gevormd, met het doel om voor haar de plaats meer bewoonbaar te maken. Zoodra die maatschappij met hare studiën gereed is zal ze hare plannen overdoen aan een Société Industrielle et Immobilière de la Côte occidentale de l'Afrique, die dan aan den slag zal gaan, waartoe evenwel het gouvernement er weer bij te pas moet komen om 5 percent rente van het kapitaal gedurende tien jaren te garandeeren — voor een op te richten hotel heeft het bestuur zich reeds verplicht om der onderneming een jaarlijksche bruto-recette van 80000 franken te waarborgen.

Wanneer het particulier initiatief voor de Buitenbezittingen in Indië ook zoo schroomvallig ware, dat het niet eens in eigen woningbehoeften en verdere comfort zou wagen te voorzien, dan konden we gerust hare opening aan den kapstok hangen.

Engelsche rechtspraak. Onder den titel Chaos verscheen in de *East African Standard* van den 5en Januari ll. een artikel, dat een aardig kijkje geeft op de tekortkomingen der engelsche justitie voor Oost-Afrika.

Vóór Oost-Afrika schreven we en niet in, omdat het hier een uitspraak betreft van het hof van appèl, dat voor genoemde kolonie op 1500 kilometers afstand daarvan, te Zanzibar is gevestigd.

In 1897 nu werd te Zanzibar een besluit geslagen, waarbij elke opgezetene van eenig terrein daar eigenaar van werd, indien gedurende twaalf achtereenvolgende jaren de werkelijke eigenaar daarvoor geen huur van hem had gevorderd. Volgens Mohammedaansch recht nu zijn sommige gronden onvervreemdbaar, zoodat de bepalingen van genoemd besluit op zulke gronden niet van toepassing kunnen worden geacht. De eigenaar kan ze niet uit vrijen wil vervreemden, dus veel minder nog als bij stilzwijgende overeenkomst het eigendomsrecht op een ander overdragen.

Toch heeft het hof te Zanzibar in een zoodanig geval beslist, dat er vervreemding plaats had gehad. Wel was bedoeld besluit ook nog slechts tien jaren oud, zoodat de twaalf jaren voor de vervreemding nog niet eens vol waren, maar men is te Zanzibar blijkbaar voor weinig vervaard, en het hof verklaarde het besluit van terugwerkende kracht. Om de kroon te zetten op deze rechtsverkrachting, werd in het vonnis nog verklaard, dat de inboorlingen geeenseerd zijn de engelsche wet te kennen, die het hof ter wille en ten behoeve van een landgenoot zelf schond n.b.

»Het staat dus vast,« besloot de *East African Standard*, »dat wanneer een engelsch onderdaan eischer is, hij de wet van het land kan schenden, en voor den ongelukkigen inlandsche gedaagde geen beroep open staat.«

Och Johny! Johny! hoeveel waars ligt er in al dat gesnork over de »principles of humanity and equity of which the anglo-saxon race may rightly boast!? Niet zóóveel, wanneer het angelsaksisch eigenbelang met eene afwijking van die beginselen is gediend.

De katoen-cultuur in Algiers. Evenals Suriname, heeft ook Algiers een tijd gekend, waarin het een belangrijke hoeveelheid katoen aan de markt bracht, waarvan de cultuur toen echter als minder loonend voor meer loonende bedrijven werd opgegeven. Ook evenals in Suriname nu nog, heette het, niettegenstaande het bekende verleden omtrent Algiers, dat het land voor de katoen-cultuur totaal ongeschikt was. De nachtvorsten, de gebrekkige watervoorziening, van alles werd aangehaald om de onmogelijkheid aan te toonen eener hervatting van de katoen-cultuur in dat land.

Al die mislukkings-profetiën konden evenwel niet verhinderen dat werd aangevangen en voortgegaan met het nemen van serieuze proeven met deze cultuur en hoewel nog geenszins kan worden gezegd dat in Algiers het doel bereikt is, wijst toch de voorgenomen oprichting van een syndicaat van katoenplanters in Algiers er op, dat zij, van wie de genomen proeven uitgingen, wel degelijk een toekomst in de katoen zien.

Onder de gronden voor de oprichting van een syndicaat aangevoerd, lezen wij: het succes der laatste serieuze methodische proeven ten aanzien van de katoencultuur in Algiers, heeft aangetoond, dat de kolonie dezelfde qualiteit en in sommige opzichten betere opbrengsten kan geven dan Egypte.

Mogelijk dat dus ook hier het spreekwoord zich bewaarheden zal, dat de aanhouder wint.

De vorst. Terwijl wij hier van de kou liepen te blauwbekken, zoodra wij den neus buiten de deur staken, en menigeen onzer lezers in patria wellicht wederom terug verlangde naar het tropisch klimaat, zonder ijs en sneeuw, moge het wellicht sommigen ten troost strekken, dat ditmaal zelfs het tropisch klimaat hier en daar den luidjes voor het begin van 1907 een koude surprise heeft toebedacht.

Zoo werd den 7den Januari ll. aan den Executive Secretary, of te wel secretaris-generaal te Manilla, uit Baguio, de zomerresidentie van het bestuur, geseind, dat de thermometer daar 's middags om half vijf twee graden beneden het vriespunt aanwees en er veel ijs was.

Dit is de eerste maal in vele jaren, schreef de *Manila Times*, dat ergens in den archipel, de pieken boven Baguio uitgezonderd, de temperatuur tot het vriespunt daalde. Vader Algue, van het Weder-Bureau (de Amerikanen hebben het oude observatorium der paters-jezuieten te Manilla, dat ook in den Spaanschen tijd goede diensten bewees, in stand gehouden en er onder het oorspronkelijk bestuur een kolonialen diensttak van gemaakt) is nu in Baguio, en wij vernemen, dat hij moet hebben verklaard, dat de maanden Januari en Februari van dit jaar de koudste zullen zijn in de geschiedenis der Philippijnen.

Een voor Calcutta voorspelde aardbeving. De correspondent van de *Times of India* te Calcutta schreef den 21sten Januari ll. naar aanleiding van de, onder de auspiciën van lady Minto, echtgenoote van den onderkoning, te houden fancyfair, dat men daarbij rekening behoorde te houden met mogelijk brandgevaar en voegde daaraan toe:

»Dat is niet de eenige ramp die ons wacht, want onze geleerde bezoeker en astroloog, Clement Wragge, voorspelt dat in Juni een aardbeving, mogelijk even ernstig als die van Kingston en van Francisco, te Calcutta kan worden verwacht. Die voorspelling houdt verband met zonnevlekken, zonnestormen, en berekeningen te etherisch voor een gewoon menschenverstand, maar niemand spot er mee, en de Australiërs spreken nog in klaagtonen van de tien droge jaren, die de heer Wragge voor hun land had voorspeld, en tot droeve werkelijkheid werden.«

Nieuw philippijnsch geld. De stijging der zilverwaarde, waardoor evenals met den Straits dollar het geval was, de intrensieke waarde van den nieuwen peso de nominale overtrof, had reeds aanleiding gegeven tot strenge bepalingen, door het philippijnsch bestuur tegen den uitvoer van het nieuwe zilvergeld in het leven geroepen. Men schijnt evenwel te Manilla al evenmin als in de Straits het met die verbodsbepalingen af te kunnen, om het wegvloeien van het zilvergeld te beletten, en bij besluit van den 6en December ll. heeft de Commissie der Philippijnen bepaald, dat zou worden overgegaan tot hermunting van het zilvergeld en wel zoo, dat de peso (nominale waarde 1,25 gld.) voortaan zal bevatten 20 grammen zilver van 850/1000 fijn, terwijl de pasmunt van 50, 20 en 10 centavos resp. 10, 4 en 2 grammen zilver zal bevatten van 750/1000 fijn. Het voor de alliage te bezigen metaal zal koper zijn.

Katoen in Queensland. De londensche correspondent van de *North Queensland Herald* vestigde de

aandacht der engelsche katoen-industrieelen op de nieuwe katoen-aanplantingen in Queensland. Hij schreef:

»Het valt niet te betwijfelen dat deze engelsche kolonie in staat is om een groote katoen-producente te worden, indien men haar de noodige aanmoediging en hulp verstrekt, zoo wat kapitaal betreft als arbeid. In den loop der laatste jaren zijn eenige monsters in Queensland geoogste katoen op de engelsche markt aangevoerd en de deskundigen hebben over de commercieele waarde het meest gunstig getuigenis afgegeven. De British Cotton Growing Association en de heer Herrocks o. a. hebben voor deze monsters zeer hooge prijzen geschat. De aldus op de engelsche markt ingevoerde soort komt van de *Caravonica*, die op de kust van Queensland tusschen Brisbane en Cairns groeit.«

Erratum. Men leze in ons vorig overzicht 1e kol. regel 20 v. b. omvang in stede van aanvang.

Toevallige omissie.

Bij overname van eenig bericht of artikel van het eene blad door het andere, kan het voorkomen dat hierbij de aanwijzing der bron, waaruit geput werd, wegvalt door een of ander niet opzettelijk verzuim. Doch, wanneer zulke overname plaats heeft met willekeurige verminking van het oorspronkelijke — b. v. door van een, uit zes alinea's bestaand artikel, de laatste vijf, waarop het eigenlijk aankomt, onveranderd over te nemen, maar in de eerste eenige willekeurige veranderingen aan te brengen — kan o. i. van toevallige omissie der bron-aanwijzing geen sprake meer wezen. Die veranderingen kunnen zelfs, indien zij tot verminking van het geheel leiden, aanleiding geven, dat de oorspronkelijke steller voor de eer van het vaderschap over het aldus »verbeterde« artikel feestelijk moet bedanken, maar zich toch het recht voorbehoudt om zich over diergelijke in afwijking van de eerlijke, journalistische gebruiken geconstateerde »overname« aan zijn ergernis lucht te geven, vooral wanneer het feit schijnt geconstateerd te moeten worden ten aanzien van een blad, dat hij boven zulke practijk verheven achtte op grond van den welverdienden naam dien het heeft hoog te houden.

Dit aan het adres der *Indische Mercuur*-redactie, die zich in het nummer van den 6en Februari ll. verwonderde over onzen scherpen aanval, naar aanleiding eener »toevallige« omissie.

Wij voegen hier echter aan toe, dat wij gaarne met het oog op hetgeen de redactie schreef over mutatiën in haar midden, waardoor het zeker wel eens kan voorkomen, dat men niet dadelijk op de hoogte is van hetgeen al meer over eenig onderwerp is geschreven, aannemen dat zij door de opname van ons, als door ons aangetoond gewijzigd en verknoeid artikeltje er, wat men gemeenlijk noemt, ingeloopen is.

Zij zal ons evenwel moeten toegeven, dat de plaats der opname, zonder eenige onderteekening ons moest doen gelooven dat die plaatsing rechtstreeks van haar uitging. Wij constateeren met genoegen zulks niet het geval schijnt te zijn.

INGEZONDEN

Geachte Redactie.

Zeer tot mijn spijt kwam eerst heden het uittreksel van mijn protestartikel tegen dat van Justus in de »Avondpost« genaamd »Inkrimping der Koloniën« en wel in Uw nummer van 10 Jan. ll. mij onder oogen. Hoewel het wel een weinig laat, echter geenszins te laat is, zoudt U mij ten zeerste verplichten deze regelen in Uw eerstvolgend nummer op te nemen.

Tot beter begrip mijner woorden is echter noodig dat ik eerst het antwoord van Justus den geachten lezers en lezeressen in de gedachten terugroep.

Dit dan luidde als volgt: »Nieuwe argumenten komen in dit verweer niet voor. Dit is een pleidooitje als uit de dagen van den strijd tegen het »fatale plan«. Maar wij zouden den heer Schuurman toch wel eens willen vragen, waaruit het hem gebleken is, dat tengevolge van van Kol's voorstel, Nederland niet de oogen heeft uitgewreven, nu niet meer soest en dommelt en daarmede de belangstelling voor Indië gekomen schijnt? Ook dit: of hij in ernst meenen kan, dat het Nederlandsche volk ooit te bewegen zou zijn zijn kapitalen in Indië te steken in plaats van in Amerikaansche spoorwegen, Russische ondernemingen e. d. en alleen tot Kamerlid te kiezen menschen, die voldoende belangstelling in- en kennis van de koloniën hebben? Dat zijn oude, heel oude menschen; de verwezenlijking ervan is . . . een utopie«!

Deze vragen werden mij gesteld door Justus en tevens werd ik betiteld met den mij in 't geheel niet aanstaanden naam van *utopist*. Terstond na het lezen hiervan gaf ik in een tweede artikel genaamd: *Nogmaals inkrimping der Koloniën* bescheid op het gevraagde, waardoor ik tevens meende aan te toonen, dat hier geenszins sprake was van een *droombeeld*, maar wel van de *werkelijkheid*, al is die dan ook nog op eenigen afstand. Maar Justus oordeelde het beter deze weerlegging niet te plaatsen, aldus mij in mijn hemd latende staan, iets waartegen ik niet genoeg verzet kan aanteekenen. Daar nu mijn antwoord achterbaks gehouden is door de redactie van *De Avondpost*, zoo zou ik er zeer veel prijs op stellen, ook naar aanleiding van de noot van het *Kol. Weekbl.*, hier mijn meening nader aan te geven.

Gelijk een schot in een stil bosch een groote opschudding te weeg brengt onder al het gevogelte, zoo heeft het noodvoorstel van den heer Van Kol eveneens groote beweging gebracht onder alles, wat niet alleen min of meer belangstelling koesterde voor Oost en West, maar ook onder diegenen, die tot dusverre zich in 't geheel niet bekommerden om het Koloniaal belang, dat inderdaad een »Algemeen Nederlandsch belang« is. 'k Ben ervan overtuigd dat de stem van den geachten afgevaardigde van Enschedé weerklank heeft gevonden, iets wat, mij dunkt, door practische daden ten bate van Oost en West meermalen is gebleken. Vergelijkt men de belangstelling in onze Koloniën in de laatste jaren met die van vroeger, dan springt terstond de meerderheid van de eerste in het oog, wat naast vereenigingen als *Oost en West, Moederland en Koloniën, A. N. V.*, e. a. zeker voor een niet gering deel te danken is aan hem, die strijdt met een hart van goud ten bate van hen, die zoolang aan hun dikwijls diep rampzalig lot werden overgelaten. Wat hij door zijn gesproken en niet minder door zijn geschreven woord gedaan heeft, ten bate van den bruinen en zwarten broeder en dus ook voor het Moederland, het is te veel om op te noemen en zal erkend moeten worden door zijn heftigsten, mits eerlijken, tegenstander op staatkundig gebied. Dezen vurigen, maar al te dikwijls miskenden schrijver voor »Oost en West«, breng ik in dit betoog een woord van oprechte gemeende hulde, waar zich zeker de redactie wel bij zal aansluiten.

Wat de tweede vraag betreft, hieromtrent zeg ik het volgende: Zeker, in ernst meen ik, dat het Nederlandsche volk te bewegen zal zijn, ja uit eigen beweging zal overgaan om zijn kapitalen in Indië te steken in plaats in van Amerikaansche spoorwegen, Russische ondernemingen e. d. Dat een Nederlandsch huisvader zijn kapitaal belegt daar, waar het hem na rijpe overweging het voordeeligst schijnt, ik zal de laatste zijn het af te keuren. Hoewel ik innig hoop en vertrouw, dat ook de echt Nederlandsche »de kat-uit-den-boom-kijkerij« van de baan zal geraken. Maar men belegt op de meest onoordeelkundige en inconsequente wijze. Louter uit sleur en gewoonte stort men tot dusverre — hoewel het gelukkig al wat begint te veranderen — zijn geld in Amerikaansche ondernemingen, die zeer dikwijls op veel minder hechtere leest zijn geschoeid en lang zooveel procenten niet afwerpen als vele onzer Indische. 'k Ben er van overtuigd, om aanstonds te ontvouwen redenen, dat het oog van den Nederlander meer en meer zal gevestigd worden op dat, wat tot weizijn van moederland en koloniën, op ontginning wacht. En wat Rusland betreft, waar o jammer zooveel Ned. kapitaal belegd wordt en is, ten opzichte van dit rijk moet de openbare meening veranderen of er moest van geen redelijken vooruitgang sprake zijn, getuige van de groote ellende die plaats vindt in het Tsarenrijk. Vol medelijden met den diep ongelukkigen geknechten Rus, steekt de Nederlander de hand in den zak en geeft een vaak niet geringe gift, maar er is niet sprake van een Russische leening om de ellende op denzelfden voet voort te zetten, of hij teekent dubbel en dwars. Ziehier de rare chinees op zijn onhebbelijkst. Maar men zal wat dit betreft, het kan niet anders, ook wakker worden, wanneer slechts wordt voortgegaan met dergelijke idiotismen aan de kaak te stellen. En dan nog, hoe solide zit daar de boel in elkaar, één schok is noodig of het gebouw dondert ineen en het voorzichtige Nederland is het kind van de rekening.

En hoe ik denk en overtuigd ben dat dit kan, zal en moet veranderen, alsmede, dat in de toekomst niet zij beslissen over die millioenen, om wier lot zij zich niet bekommeren. Het antwoord hierop luidt als volgt: op school dienen niet Oost en West als Patagonië behandeld te worden, maar als *het terstond Nederlandsch belang* betreffende streken. En zie, door vereenigingen als *Oost en West* en niet in het minst het Alg. Ned. Verbond, dat nationaliseering der Nederlandsche koloniën als een van zijn leuzen in zijn schild voert, wordt hier tot verblijding van allen, die het goed meenen met Moederland en Koloniën, met alle kracht op aangestuurd. Een nationale, de hemel beware ons voor een chauvinistische geest moet over het volk van Nederland, alsmede van Oost en West vaardig worden. Dan zal ten duidelijkste blijken, dat Nederland ter dege opgewassen is voor de taak die ons vaderland eeuwen geleden door onze voorvaderen is opgelegd.

Wat nu den middenweg betreft, welke zooals de redactie zegt, gelukkig nog door den Nederlander veelal in den regel in koloniale zaken wordt bewandeld, hieromtrent het volgende:

De middenweg, waaromtrent zich de geachte redactie zoo heel voorzichtig uitdrukt, bevalt me geenszins. Bleef dit pad bewandeld, dan is het, dunkt mij, vast en zeker, dat in de toekomst ons koloniaal bezit en met name hier de Oost voor ons verloren gaat. Daar ik echter reeds zooveel plaatsruimte met mijn stuk heb in beslag genomen, zal ik hier niet verder op ingaan, hopende een volgende maal dit nader aan te toonen.

Intusschen dankende voor de verleende gastvrijheid, teeken ik hoogachtend,

Uw dw. dnr.,
P. H. STUURMAN.

Zaandam 12/2.

Met belangstelling zien wij, 'schrijvers nadere verklaring tegemoet. *Red. Commissie.*

Voornaamste inhoud van Nederlandsche Tijdschriften over Oost- en West-Indië.

Tijdschrift voor het Binnenlandsch Bestuur. December 1906.

Opleidingsscholen voor inlandsche ambtenaren, door G. J. du Marchie Servaas. — Mededeelingen over de hoofdplaats Soerabaja (fragment), door H. Th. Kal. — De vischvangst in de contrôle-afdeeling Zuid Bangkalan, door F. H. G. J. van Leeuwen. — Nog eens cijfers en percentages, door A. H. J. G. Walbeehm. — De Pewarta Prijaji, door Raden Sosro Danoe Koesoemo. — *Varia:* Assistent-residenten, door K. — Vereeniging van dessa's door K. — Inlandsche landbouw.

Indisch Genootschap. Vergadering van 15 Januari 1907.

De tegenwoordige politiek tegenover de Buitenbezittingen, door H. Doeff.

Vereeniging »Moederland en Koloniën« 7e jaar 1906—1907, nº. V.

Discussiën naar aanleiding van de voordracht »Onze zeemacht", door J. van der Elst.

Mededeelingen vanwege het Ned. Zendelinggenootschap. Deel 50. 4e stuk.

Een en ander aangaande de Karo-Bataks (vervolg), door J. H. Neumann. — Over eenige uitdrukkingen voor geestelijke begrippen in de Evangelieprediking in Indië, door Alb. C. Kruyt. — Javaansche raadsels, door S. Luinenburg. — De zending en de landbouw, door A. Hueting — Spaarbank »Minahassa«.

De Rijnsche Zending. 1906. nº. 4.

Losse schetsjes uit de Bataklanden. — Het schoone dal van Silindoeng, door zendeling Irle. — De Rijnsche zending in het Parlement. — Korte mededeelingen.

De Indische Mercuur. 12 Februari 1907.

Ned. Afd. der N. I. Mij. van Nijv. en Landb.: Maatregelen tot tegengang van wanbetaling van erfpachtscanon. — Het drogen van thee, door Nanninga. — Mededeeling van het Deli-proefstation. - Schweinfurter groen. — Gouvernements-ontginningen. — Britsch-Indische theeën. — Over besmettingsproeven. — Het winnen van zaadvartiëteiten door kruising gecombineerd met scheikundige selectie, door J. D. Kobus. — Een cassave-plaag (slot). — Chineesche thee. — Petroleum. — Verslagen van Maatschappijen. — Ingezonden: John Chinaman in Ned.-Indië. door J. C. v. H.

Om uit te knippen.

INTEEKENBILJET.

De ondergeteekende..............................

wonende te.............................. *wenscht*

donateur-trice / *lid* te worden der Vereeniging **Oost en West** tegen een jaarlijksche contributie

van f..............................

den.............................. 190......

Straat of gracht

Handteekening

Te zenden aan den Secretaris van het Hoofdbestuur:

L. P. F. SCHIMPF.

Theresiastraat 8. Den Haag.

J. J. REESER.
Meubeleering,
Behangerij, Stoffeerderij.
Piet Heinstraat 116. Elandstraat 76 en 85.
Telephoon 1740.

Restaurant KNAPPSTEIN
Vlamingstr. 15-17. Tel. 2479. Den Haag

Plats du Jour à 50 ct.
Diners à f 0.80, f 1.20 en f 2.—
A la Carte degelijk tegen matige prijzen.
Van 1888 tot 1902 Chef-Kok, Rest. Riche, alhier.

NIEUW
Malthusianisme.
Damesdeskundige.
MEVROUW ADRIAAN
Regentesselaan 362,
einde halte lijn 5.
Consult dagelijks, Zondags op verzoek.

W. PAULUSSEN.
Drogist, SPUI 156 a
recht over de St. Jacobstraat.
GOEDKOOPSTE en SOLIEDSTE adres
voor Parijzer Gummi- en Verbandartikelen.

H. v. DOOREN & Cie.
MODES.
DEN HAAG. SCHEVENINGEN. AMSTERDAM.
5 Hoogstraat. 11 Oranjegalerij. 24 Leidschestr.

Huishoudkarntjes
worden met veel succes ook in de Koloniën gebruikt, zijn zeer geschikt voor het maken van versche karnemelk, slagroom en het klutsen van eieren. Aanbevelend,
Riviervischmarkt 9, den Haag.
Landbouwkantoor, M. J. SPRUYT.

J. F. HANSEN, Mr. Smid.
MAGAZIJN van
Baden, Geysers, Haarden, Kachels en Fornuizen.
GASORNAMENTEN,
Huishoudelijke Artikelen.
KEPPLERSTRAAT hoek Regentesselaan,
'S-GRAVENHAGE.

Ch. F. RIJKEN & Co.
Vleugels, Pianino's, Orgels.
Verhuren, Stemmen, Repareeren
NIEUWSTRAAT No. 26.

De Goedkoope Winkel van
H. DE LA COURT.
Chemische producten, Borstelwaren, Sponsen, Zeemleder,
TOT DE LAAGSTE PRIJS.
Hemsterhuisstraat 283.

Heeren Rookers!
Bijzonder aanbevolen het merk
CONSULADO
een zeer geurige **3 cts. Sigaar**
A. G. AUDIER, Prinsestraat 134,
hoek NOORDWAL.

ELITE SHOES
Maat- en Reparatie-Ateliers
Vos in Tuinstraat 4
tegenover „Hotel des Indes"

H. HESSELS & ZOON
Importeurs van
Amerikaansch Schoeisel
Schoeisel voor Indië
Piet Heinstraat 117

„ADLER" Schrijfmachine.

Onmiddelijk, volkomen en blijvend zichtbaar schrift, groote doorslagkracht om tot 15—20 doorslagen tegelijk met het origineel te maken.
Bijzondere eenvoud in constructie, voorzien van alle denkbare voordeelen. Voor Indië de meest gewilde machine.
Hoogste onderscheiding **Gouden Medaille, Tentoonstelling van Gemeente-Administratie,** gehouden te Amsterdam, Sept. 1906.
Imp.-Exp.: B. J. RUBENS & Co.,
Amsterdam, 11 Nic. Witsenkade.
Telefoon **1923**

G. J. HEEMSKERK
OBRECHTSTRAAT 198 hoek REINKENSTRAAT.
Telephoon **3641.**
Van af heden verkrijgbaar de Koffie en Thee der **Firma de Wed VAN NELLE** te Rotterdam.

Koffieprijzen p. ½ K.G.		Theeprijzen p. ½ K.G.	
Rood merk . . .	60 cts.	Gebroken N°. 1	f 1.50
Zwart " . . .	54 "	Afternoon tea .	" 1.25
Groen " . . .	52 "	Zuivere theëen	" 1.00
Paarsch " . . .	50 "	" "	" 0.80
Ook verkrijgbaar		" "	" 0.65
Alex Meier Koffie		**Thueré Thee**	
prijzen 57½, 67½, 80 ct.		f 1.50, 1.25, 1.00, 0.80	

Aanbevelend, **G. J. HEEMSKERK.**

Allen, die zich afgemat en lusteloos gevoelen,
zenuwachtig en zonder energie zijn, geeft Sanatogen nieuwe levenslust en levenskracht. Door meer dan 4000 Professoren en Geneeskundigen schitterend beoordeeld. Verkrijgbaar bij H. H. Apothekers en Drogisten. Brochure kosteloos van het Hoofdagentschap der Sanatogen-Werke, Amsterdam,
— Heerengracht 278. —

Brückel Mutzenbach,
Veenestraat 22, hoek Kettingstraat,
'S-GRAVENHAGE.
Toiletartikelen, Kramerijen, enz.

Firma Gebr. KALSE,
Vlamingstraat 41. Den Haag.

KANTOORBOEKHANDEL.
Specialiteit in Lederwaren.
KOFFERS. TASSCHEN.

TRANSVALIA.
Prins Hendrikstraat 74.
Extra voorraad Dienstbodenboezelaars,
Wollen Ondergoederen
ook in
ECHT JAEGER.

Th. FRANKEN,
Confiseur, Patisier, Glacier,
Sumatrastraat 1g, bij het Kanaal.
's-GRAVENHAGE.
Telefoon No. 1460.

Nieuw-Malthusianisme.
Mevrouw VAN DAM
dagelijks te spreken van
10--4 en van **7--9** uur.
(Zondag op verzoek).
-:- Tollensstraat 106 -:-
Oudste en vertrouwdste adres van nieuwe Malthusiaansche middelen.
Inlichtingen en Brochure op aanvrage kosteloos

AUG. SAVELKOUL.
Voorheen J. VAXELAIRE & Co.
AMSTERDAM. — — — — — ***BATAVIA.***
Singel hoek Heiligeweg. *Rijswijk.*

Indische Uitrustingen.

VRAAGT GEILLUSTREERDE PRIJSCOURANT.

H. VAN ROOY,
Amerikaansch- en Fransch Schoeisel.
Bankastraat 4 L, Den Haag,
naast de Melkinrichting „DE SIERKAN".

JAN MESKER & Co.
Prins Hendrikstraat No. 48.
Complete Meubileering van Huizen in koop en in huur.
VERHUIZINGEN EN TRANSPORTEN.
TELEFOON No. 3983.

Koninklijke Brood- en Beschuitfabriek, LENSVELT NICOLA,
DEN HAAG, Telefoon No. 2531. VEENESTRAAT 23.
LUNCHEON ROOM.
Haagsche Beschuit.

AGUILAR'S Port-, Sherry- en Madeirawijnen
zijn alom bekend.
VRAAGT PRIJSCOURANT.
Hoofdkantoor Heerengracht 3, DEN HAAG. Telephoon Interc. 264.
Bijkantoor: Batavia, B. DE BAS & Co.

A. KREIJMBORG & Co.
HOFLEVERANCIERS. — AMSTERDAM.
Huis van den Eersten Rang.
LEIDSCHESTRAAT hoek Heerengr. Teleph. 3200.

Modernste inrichting voor **Heeren-, Jongeheeren- en Kinderkleeding,**
gemaakt en naar maat.
Aan de afdeeling Kleeding naar Maat zijn verbonden:
1 Professeur de Coupe en 10 Coupeurs met assistenten.
Coupe Système Americain
Uitrustingen voor de Indiën.
Uniformen, Gala- en Automobielkleeding, Ambtsgewaden; waterdichte stoffen voor Jacht- en Sportkleeding.
Parterre: Heerenkleeding;
1e Etage: Kleeding naar Maat; 2e Etage: Kinder- en Jongeheerenkleeding.